

ŻUŻEL - NUMER JEDEN W GNIEŹNIE!

Rok 1928. Budowa krytej trybuny na hipodromie przy ul. Wrzesińskiej

Drużyna „Startu” z najlepszego okresu (lata 1979-1980), brązowy medal Drużynowych Mistrzostw Polski 1980 r.

HISTORIA

Choć pierwsze wzmianki w lokalnej prasie o uprawianiu sportów motocyklowych pojawiają się już w 1929 r. (m.in. w kontekście działalności Klubu Cyklistów i Motoryzistów), to poczatki gnieźnieńskiego żużla sięgają czasów powojennych.

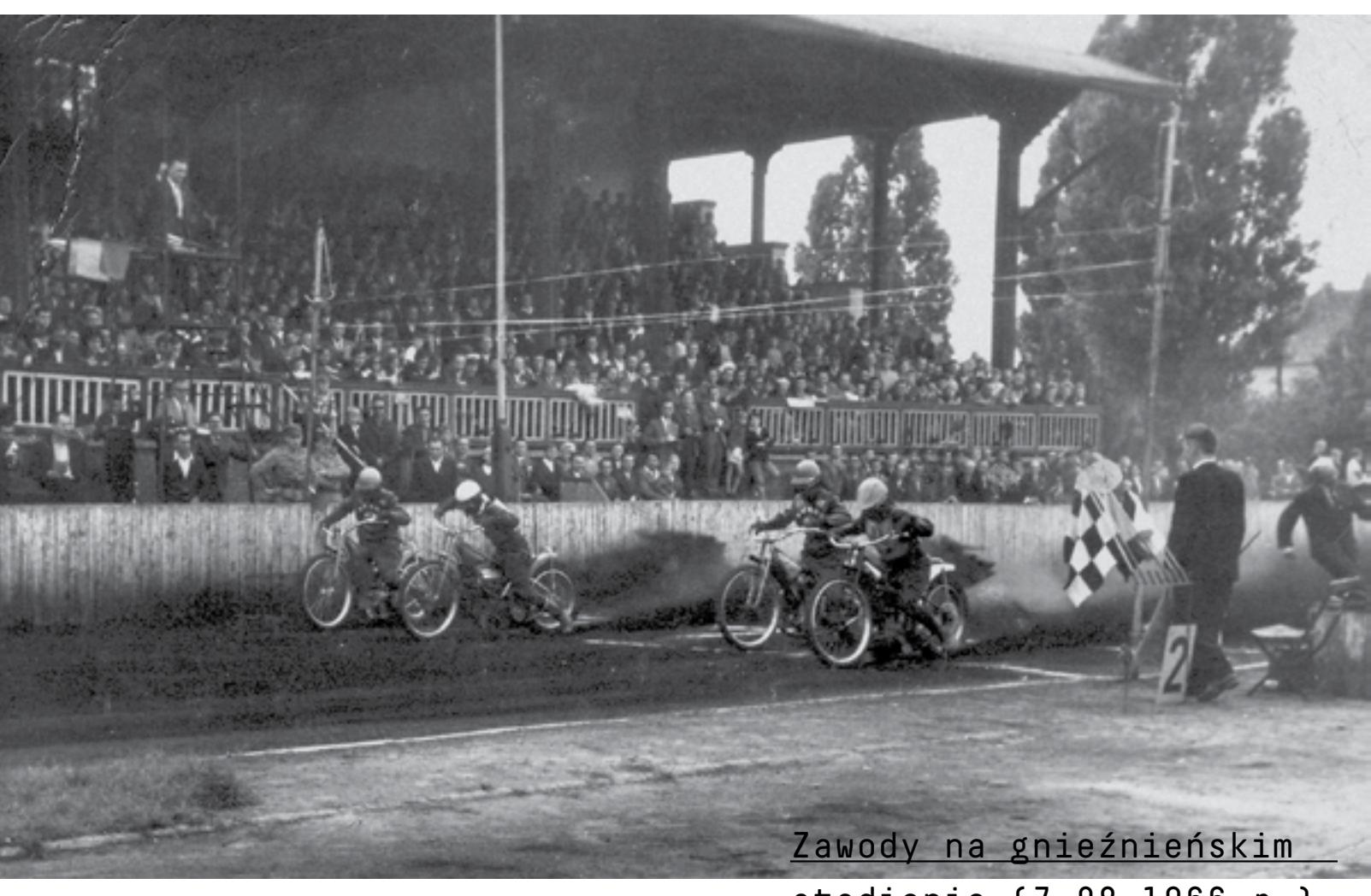
Od 1947 r. żużlowcy biorą udział w zawodach na wielkopolskich torach pod szyldem miejskich spółdzielni i zakładów pracy: Unii, Związkowca, Metalowca, Gwardii lub Spójni. Po finansowych problemach ostatniej z wymienionych, podjęto decyzję o utworzeniu sekcji żużlowej przy działającym od 1952 r. Zrzeszeniu Sportowym „Start”, którego główny człon nazwy przetrwał do dnia dzisiejszego.

Początki żużla w Gnieźnie nie należały do najłatwiejszych. Nieprzystosowany tor i problemy finansowe paraliżowały rozwój tego sportu. Jednak mimo wielu trudności, przy wsparciu mieszkańców miasta i lokalnych działaczy udało się z czasem zakupić sprzęt i wyposażenie dla zawodników.

Od 1955 r. żużlowcy znaleźli swoje miejsce na dawnym hipodromie przy ul. Wrzesińskiej, który w pierwszych latach, poza trybuną, w niczym nie przypominał dzisiejszego stadionu.

Z każdym kolejnym rokiem odnotowywano wzrost zainteresowania gnieźnieńskim żużlem. Żadna inna impreza sportowa nie przyciągała na stadion takiej liczby widzów. Mecze, podobnie jak dzisiaj, były oglądane przez tysiące kibiców zarówno w Gnieźnie, jak w innych miastach, w których występowali żużlowcy „Startu”.

Od 1956 r. drużyna Spółdzielczego Klubu Sportowego „Start” Gniezno brała udział w ogólnopolskich rozgrywkach ligowych. Pierwsze sukcesy przyszły już w roku 1958, kiedy gnieźnianie wygrywają rozgrywki II ligi i awansują do grona najlepszych drużyn kraju. W 1959 r. zajmują piąte miejsce w I lidze. Stadion przy ul. Wrzesińskiej często był świadkiem pasjonujących zawodów międzynarodowych.

Zawody na gnieźnieńskim stadionie (7.08.1966 r.)

W latach powojennych pierwsi żużlowcy ściągali się na tzw. przystosowanych motocyklach

Przemarsz zawodników i działaczy na stadion przy ul. Wrzesińskiej (lata 50.)

Kalendarium

- **29 SIERPNIA 1948** – pierwszy turniej żużlowy w Gnieźnie na hipodromie przy ul. Wrzesińskiej
- **10 PAŹDZIERNIKA 1953** – po raz pierwszy zawodnicy nowo powstałej sekcji żużlowej Zrzeszenia Sportowego „Start” Gniezno wzięli udział w turnieju w Gorzowie Wlkp.
- **1955** – oddanie do użytku pierwszego toru żużlowego w Gnieźnie na stadionie przy ul. Wrzesińskiej
- **SIERPIEŃ 1958** – awans żużlowców ze „Startu” Gniezno do I ligi, rok później znaleźli się na 5 miejscu I ligi (od 1961 r. do 1979 r. „Start” Gniezno znajdował się w II lidze)
- **1977** – gruntowna modernizacja stadionu żużlowego (pozostawiono nienaruszoną zabytkową trybunę)
- **1979** – awans „startowców” do ekstraligi, cztery lata później drużyna znów znalazła się w II lidze
- **1980 – NAJWIĘKSZY SUKCES: BRĄZOWY MEDAL DRUŻYNOWYCH MISTRZOSTW POLSKI**
- **1988** – otwarcie na terenie stadionu przy ul. Wrzesińskiej budynku hotelowego, w którym znalazły się pomieszczenia warsztatowe, biurowe, szatnie, kawiarnia i hotel
- **1991** – w drużynie „Startu” pojawiają się pierwsi zakontraktowani zawodnicy zagraniczni, Czesi: Karel Prusa, Zdenek Holub i Pavel Koten
- **1997** – organizacja Półfinału Indywidualnych Mistrzostw Świata Juniorów
- **1998** – zdobycie przez żużlowców „Startu” pierwszych złotych medali Mistrzostw Polski
- **2011** – organizacja Finału Indywidualnych Mistrzostw Świata Juniorów
- **2012** – organizacja Finału Drużynowych Mistrzostw Świata Juniorów
- **2015** – organizacja Drużynowego Pucharu Świata (PÓŁFINAŁ)

Jedni z pierwszych gnieźnieńskich żużlowców (od lewej: Henryk Ryczkowski, Kazimierz Krupa, Henryk Cieślewicz)

CIEKAWOSTKA

Zanim gnieźnieńscy żużlowcy zdominowili się na stadionie przy ul. Wrzesińskiej, w tym miejscu od 1926 r. funkcjonował hipodrom. Do wybuchu II wojny światowej odbywały się na nim targi końskie. Z czasem wybudowano stadion na zawody hippiczne, na które zjeżdżano z całej Polski i Europy. Najstarszy element stadionu to trybuna, która w niemal nienazwanym kształcie przetrwała do dzisiaj. Uchwałą Miejskiej Rady Narodowej w 1959 r. nadano stadionowi przy ul. Wrzesińskiej patrona – p.k. Franciszka Hynka, pioniera polskiego sportu balonowego, który w 1958 r. wyruszył z Gniezna w swój ostatni tragiczny lot.

BIEG LECHITÓW - SPORT W SŁUŻBIE HISTORII, HISTORIA W SŁUŻBIE SPORTU

Organizerzy I Biegu Lechitów na tle pomnika Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Od lewej stoją: Stanisław Hińczewski, Marian Wacyk, Andrzej Elantkowski, Janusz Michałowski, Halina Fijał, Paweł Kiczylło, 1978r.

Uczestnicy przed startem do pierwszego Biegu Lechitów, 3 września 1978r.

Uczniowie na starcie I Biegu Lechitów na dystansie 1000 m, 1978r.

HISTORIA

Historia najstarszej imprezy biegowej w Polsce, zwanej Biegiem Lechitów, sięga końca lat 70. XX w. Bieg Lechitów zaliczany jest do półmaratonów. Zorganizowany został z inicjatywy gnieźnieńskich działaczy Szkolnego Związku Sportowego jako **dostępna wszystkim impreza biegowa**. Jednym z głównych pomysłodawców, współorganizatorów i sędziów głównych był Janusz Michałowski, który prowadził także od początku kronikę biegu. Inicjatywa spotkała się z poparciem ówczesnych władz miasta, z pomocą w propagowaniu tego pomysłu przyszli także dziennikarze sportowi. Były to bowiem czasy, gdy bieganie nie było popularne.

Pierwszy bieg odbył się 3 października 1978 r. i zapoczątkował masowe amatorskie biegi w Polsce. Wcześniej biegi organizowano tylko dla zrzeszonych w klubach zawodowych sportowców. **Idea odwoływała się do pokonania historycznej trasy** 19 km z Ostrowa Lednickiego do Gniezna, którą we wczesnym średniodwieczu przebył cesarz Otto III, pielgrzymując do grobu św. Wojciecha. Punktem startowym Biegu Lechitów była brama Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy,

metą – stadion „Mieszko” w Gnieźnie przy ul. Strumykowej. W tym pierwszym historycznym biegu wzięło udział 305 biegaczy. Zwycięzczami zostali Henryk Nogala z Oleśnicy i Krystyna Wierkowicz z Olkusza. W tym samym czasie odbywały się biegi młodzieżowe i dziecięce – 120 przedszkolaków rywalizowało w biegu na stadionie, a 950 uczniów szkół gnieźnieńskich i z okolicznych miejscowości biegało na trasach przy stadionie, pokonując dystanse od 1 do 3 kilometrów.

Od tamtego momentu organizatorzy biegu wyznaczyli sobie kilka podstawowych celów: **popularyzowanie biegania** jako najprostszej formy podnoszenia sprawności fizycznej, **upamiętnienie historii** początków państwa polskiego i **popularyzacja Szlaku Piastowskiego** podczas wspólnego biegania dzieci, młodzieży i dorosłych. W czterdziestu imprezach, które odbyły się w latach 1978–2017 wzięło udział 17 552 biegaczy! Nawet jeśli nie wszyscy ukończyli biegi, to i tak otrzymywali gorące przyjęcie publiczności. **Od samego początku imprezy brały udział kobiety i mężczyźni**. Ciekawostką jest, że w czterdziestu biegach startowało 62 obcokrajowców, w tym

12 kobiet z Niemiec, Czech, USA, Rosji, Francji, Danii, Białorusi, Węgier, Ukrainy, Libii, Kenii, Belgii czy odległego Tajwanu.

Od pierwszego biegu prowadzona była **klasyfikacja „Wierny Lechita”**, rejestrująca uczestników. Pomysłodawcą i prowadzącym tę klasyfikację był Janusz Michałowski. Wiernych Lechitów po 5 pierwszych biegach było 28, po 40 zostało ich tylko 5, ale to ci najwierniejsi i jednocześnie najstarsi wiekiem uczestnicy.

W ramach Biegu Lechitów prowadzono też nietypowe klasyfikacje – spośród biegaczy wyłaniano najlepszych nauczycieli, dziennikarzy, drukarzy, lekarzy czy gnieźnian. Od XXVII biegu prowadzona jest klasyfikacja lekarzy w ramach mistrzostw Polski w półmaratonie.

Czas imprezy (w większości był to wrzesień, 6 biegów odbyło się w czerwcu), a także trasa biegu, miejsce startowe i meta w ciągu jego czterdziestoletniej historii kilkakrotnie ulegał zmianom. Wszystkie one zostały skrupulatnie odnotowane. **Bieg Lechitów jest bowiem imprezą sportową z praktycznie pełną dokumentacją**.

To pozwoliło na zorganizowanie kilku wystaw (planowana jest kolejna w Miejskim Ośrodku Kultury w Gnieźnie), wydanie książek i dalsze propagowanie Biegu Lechitów, cieszącego się niesłabnącą popularnością.

Biegacze na trasie III Biegu Lechitów, 1980r.

CIEKAWOSTKA

W trakcie jednego z biegów uczestnik w „punkcie odżywczym” zamiast wypić specjalnie przygotowaną miksturę z dodatkiem miodu pszczołego, polał nią sobie twarz i głowę dla ochłody. Po przebiegnięciu kilkunastu metrów został zaatakowany przez osy i zmuszony do przyspieszenia tempa. Bieg nie ukończył jako pierwszy, ale na mamacie cieszył się z poprawienia swojego rekordu trasy.

Uczestnicy biegu na „punkcie odżywczym”, III Bieg Lechitów 8 czerwca 1980r.

Uczestnicy i organizatorzy X jubileuszowego Biegu Lechitów, wrzesień 1987r.

Klaudiusz Kozłowski pierwszy na mecie XXXII Biegu Lechitów w 2009r.

Kalendarium

- **3 WRZEŚNIA 1978** – pierwszy Bieg Lechitów
- **1987** – X Bieg Lechitów została uznana za najlepiej zorganizowaną imprezę biegową w kraju
- **1994** – trasa Biegu Lechitów została atestowana przez Polski Związek Lekkiej Atletyki
- **CZERWIEC 2000** – w XXIII Biegu Lechitów na podium staje trzech gnieźnian
- **16 STYCZNIA 2018** – **BIEG LECHITÓW ZOSTAŁ OGŁOSZONY IMPREZĄ SPORTOWĄ ROKU 2017**

HOKEJ NA TRAWIE

Klub Sportowy
Stella Gniezno
1937r.

Polska reprezentacja
w hokeju na trawie na
igrzyskach olimpijskich
w Monachium 1972 r.

Wybitni hokeiści z KS Stella
bracia Henryk, Alfons i Jan
Flinikowie z Alfonsem
Drzewieckim, lata powojenne

CIEKAWOSTKA

W roku 1954, detronizując Spójnię Gniezno po siedmiu kolejnych tytułach Mistrza Polski w hokeju na trawie zespół OWKS Wrocław składał się z zawodników z Poznania i Gniezna, m.in. Jana Flinika, Czesława Kubiaka, Antoniego Adamskiego, Narcyza Maciaszczyka, Stanisława Koniecznego, Eugeniusza Czajki i Ryszarda Marcia, którzy odbywali we Wrocławiu służbę wojskową. Mimo osiągnięcia zespołu Spójni Gniezno zdąział wywalczyć wicemistrzostwo Polski.

Halowe mistrzostwa
Polski seniorek 1998r.

Gnieźnieńska drużyna dziewcząt KS Sparta
po zdobyciu 1 miejsca na
11 Ogólnopolskiej Olimpiadzie Młodzieży
w Bydgoszczy, 1996r.

HISTORIA

Nowoczesny hokej na trawie wiąże się z Wielką Brytanią, gdzie w 1875 r. ułożono pierwsze przepisy tej gry. Do Polski dotarł co najmniej trzema drogami – z Czech, Anglii lub Niemiec.

Inicjatorem hokejowych rozgrywek w Gnieźnie był Alfons Drzewiecki. Stworzył on sekcję hokeja na trawie w Klubie Sportowym Lechia [pisownia oryginalna], wykorzystując przywiezione z Kilonii doświadczenie szkoleniowe i sprzęt sportowy. Początkowo mecze hokejowe w Gnieźnie rozgrywano na łące na Konikowie. Później na boisku przy wieży wodociągowej. W 1933 r. rozegrano specjalny mecz pomiędzy powołaną w 1928 r. KS Lechia a ówczesnym mistrzem Polski Lechią Poznań, zakończony przegrana gnieźnieńską 0:2. W połowie lat 30. XX w. sekcję hokeja przeniesiono do Klubu Sportowego Stella. W 1935 r. hokeiści z KS Stella wywalczyli 2. miejsce w mistrzostwach Polski, a dwa lata później zajęli 3. miejsce.

W czasie II wojny światowej przerwano działalność sportową. Jednak już w 1946 r. gnieźnieński hokej odradza się w KS Stella i w Kolejowym Klubie Sportowym Gniezno. W pierwszych powojennych mistrzostwach

Polski KS Stella zajmuje 2., a KKS Gniezno 3. miejsce. Rozpoczyna się złota era gnieźnieńskiego hokeja.

W ciągu niespełna trzech dekad w latach 1946-1975 w mistrzostwach Polski gnieźnieńskie kluby wywalczyły 36 medali: 15 złotych, 8 srebrnych i 9 brązowych. W latach 1947-1964 tytuły mistrza Polski zdobywa jedna drużyna związana z klubem sportowym Stella, którego nazwa ulegała wielokrotnie zmianom.

W połowie lat 70. kończy się pasmo sukcesów gnieźnieńskich laskarzy. Drużyny nadal rywalizują w rozgrywkach I i II ligi. Są jednak sukcesy indywidualne. Wyhodowane gnieźnieńskie zespoły reprezentują barwy czolowych polskich klubów, głównie poznańskich, zdobywając tytuły w mistrzostwach Polski. Wyступają w reprezentacji Polski – podczas igrzysk olimpijskich, mistrzostwach świata i Europy. Grają również w ligach Europy Zachodniej.

Pod koniec lat 90. gnieźnieńskim sportowcom oddano do użytku stadion ze sztuczną nawierzchnią, pozwalający uzyskać licencję międzynarodową (na obiekcie rozegrano

kilkanaście spotkań z udziałem reprezentacji Polski). Był to impuls do dalszego rozwoju hokeja w Gnieźnie.

Pierwszym trenerem kobiecej drużyny hokeja na trawie, powstałej w 1983 r. przy klubie Sparta Gniezno, został Alfons Flinik. Pod jego okiem zawodniczki zdobywały wiele tytułów w rozgrywkach krajowych. Powstał także Uczniowski Klub Sportowy Dyszka skupiający w swoich szeregach najmłodsze adeptki hokeja. Z gnieźnieńskich żeńskich klubów wywodzi się wiele reprezentantek kraju we wszystkich kategoriach wiekowych. Najlepsze zawodniczki znalazły także uznanie w niemieckiej Bundeslidze, gdzie grały Jaromira Jankowska i Justyna Wypijewska-Karcz.

Od początku hokeja na trawie w Gnieźnie zespoły dzieci i młodzieży odnoszą wiele sukcesów. Do najważniejszych należą medale Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży. Grają również w ligach Europy Zachodniej.

W czasie zimy treningi i rozgrywki hokejowe prowadzone są w halach. W halowej odmianie hokeja rozgrywane są mistrzostwa Europy, mistrzostwa świata i rozgrywki ligowe. W pierwszych mistrzostwach

Polski, rozegranych w 1961 r., MKS Gniezno zdobywa brązowy medal. W 1968 r. KS Sparta zdobywa mistrzostwo, a rok później srebrny medal w tej odmianie hokeja.

Halową odmianę hokeja można nazwać polską specjalnością. Polska reprezentacja z gnieźnieścianami w kadrze zdobyła bowiem wiele medali mistrzostw Europy i świata.

Swoje rozgrywki mają także weterani. Regularnie odbywają się mistrzostwa Polski drużyn oldbojów na boiskach otwartych i w hali. Męska reprezentacja Gniezna wielokrotnie zdobywała medale tych rozgrywek. Od 2017 r. istnieje także drużyna oldwomen, w której składzie gra wiele byłych reprezentantek Polski.

Drużyna KS
Stella Gniezno
1979r.

Kalendarium

- **19 KWIECIEŃ 1935** – mecz rozegrany pomiędzy drużyną KS Stella a mistrzem Gdańskim Zoppoter Tenis Club zakončony remisem 1:1
- **1946** – w pierwszych powojennych mistrzostwach Polski gnieźnieński KS Stella zajmuje 2., a Kolejowy Klub Sportowy Gniezno 3. miejsce
- **LATA 1947-1964** – tytuł mistrza Polski zdobywa gnieźnieńska drużyna, której nazwa wielokrotnie ulega zmianie – KS Stella, Związkowiec Stella, KS Spójnia, GKS Sparta
- **1974** – KKS Stella zdobywa mistrzostwo Polski
- **1998 I 1999** – żeńska drużyna KS Sparta zostaje mistrzem Polski w hokeju halowym
- **1999** – zajęcie 2. miejsca w rozgrywkach o Klubowe Mistrzostwo Europy w Hali przez drużynę kobiecą Sparta Gniezno
- **1999** – nowy stadion w Gnieźnie ze sztuczną trawą, sztucznym oświetleniem, trybunami na 1000 osób i nagłośnieniem

Gnieźnieńska drużyna
mistrzem na
V mistrzostwach Polski
zespołów oldboys –
Siemianowice Śląskie.
2005r.

PIŁKA NOŻNA

Drużyna KS Mieszko
przed meczem z Warta
Poznań, 1976 r.

Drużyna Kolejowego
Klubu Sportowego Strella
przez meczem w 1945 r.

Drużyna KS Mieszko
w bluzach klubowych
na obozie szkoleniowym
w Krapkowicach, lata
70. XX w.

Afisz informujący
o rewanżowych zawodach
½ finału Pucharu Polski
pomiędzy KS Mieszko,
a CKWS Legia, Stadion
Wojska Polskiego
Warszawa, 1989 r.

Drużyna KS Mieszko
przed meczem z Warta
Poznań, 1976 r.

Drużyna Klubu
Sportowego
Strella przed
meczem z Klubem
Sportowym
Kolejarz
na boisku
przy wierzy
wodociągowej.
1945 r.

HISTORIA

Dzieje gnieźnieńskiej piłki nożnej sięgają początków XX w. W 1912 r. Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” utworzyło oddział piłki nożnej, a rok później działał nieoficjalny zespół piłkarzy, nazywany potocznie „Klubem Michałczaka”. 14 kwietnia 1915 r. zwróciły się do władz zaborczych z wnioskiem o zarejestrowanie Towarzystwa Sportowego „Stella”. Pierwszy mecz rozegrano rok później z drużyną Warta Poznań. Początkowy okres sekcji piłkarskiej jest mało znany. Od 1922 r. piłkarze Stelli brali udział w rozgrywkach ligowych. Grali m.in. z: Wartą Poznań, Ostrowią Ostrów Wlkp. i HCP Poznań. Zaczynając w 1921 r. od najwyższej klasy A, w 1939 r. rozgrywki kończyły na ostatnim, spadkowym miejscu.

Po II wojnie światowej Stelle przydzielono do Zrzeszenia Sportowego „Społonia”. Drużyna była już na tyle silna, że grała w klasie A. Kiedy w 1953 r. utworzono ligę międzymiędzynarodową (ówczesną III ligę) Spójnia do niej awansowała, a od roku 1956 była w zastępującej ją lidze okręgowej.

W latach 60. i 70. piłkarze KKS Strella Gniezno nie odgrywali już większej roli. W 1974 r. rozwiązano sekcję piłkarską, której tradycje kontynuował nowo powstały w tymże roku Międzyzakładowy Klub Sportowy Mieszko Gniezno, powstały z inicjatywy grupy działaczy byłej sekcji piłki nożnej KKS Strella Gniezno i dyrektorów gnieźnieńskich przedsiębiorstw: Wielkopolskich Zakładów Obuwia, Zakładu Przemysłu Odzieżowego „Polanex”, Gnieźnieńskich Zakładów Garbarskich i Fabryki Galanterii „Lech”. W administrację klubu zostaje oddany stadion sportowy przy ul. Strumykowej wraz z boiskami treningowymi.

W swojej blisko 45-letniej historii klub przeżywał sukcesy i upadki. Do pierwszych należy zaliczyć ostatecznie jednak przegraną walkę o awans do II ligi, a także udane występy w rozgrywkach III ligi w latach 80. i na początku lat 90.

Drużyna
KS Mieszko, 1975 r.

Czyn społeczny
czyli wyrównywanie
na stadionie Mieszko
na ul. Strumykowej
na zdjęciu działacz
sportowy Marian
Kowalewski, 1979 r.

Kalendarium

- **1989** – zespół seniorów KS Mieszko osiągnął największy w historii klubu sukces, awansując do ćwierćfinału Pucharu Polski na szczeblu centralnym
- **14 STYCZNIA 2000** – klub zmienił nazwę na KS Mieszko Faber Gniezno
- **19 WRZEŚNIA 2016** – zespół seniorów awansował do 1/6 finału Pucharu Polski na szczeblu centralnym
- **17 CZERWCA 2018** – po wygraniu dwumeczu barażowego z Victoria Wrześnią awans do III ligi
- **16 CZERWCA 2017** – oddano do użytku pierwszy w historii stadion klubowy

Zakładowa drużyna
Klubu Sportowego
Włókniarz
powstała w latach
50. XX w.

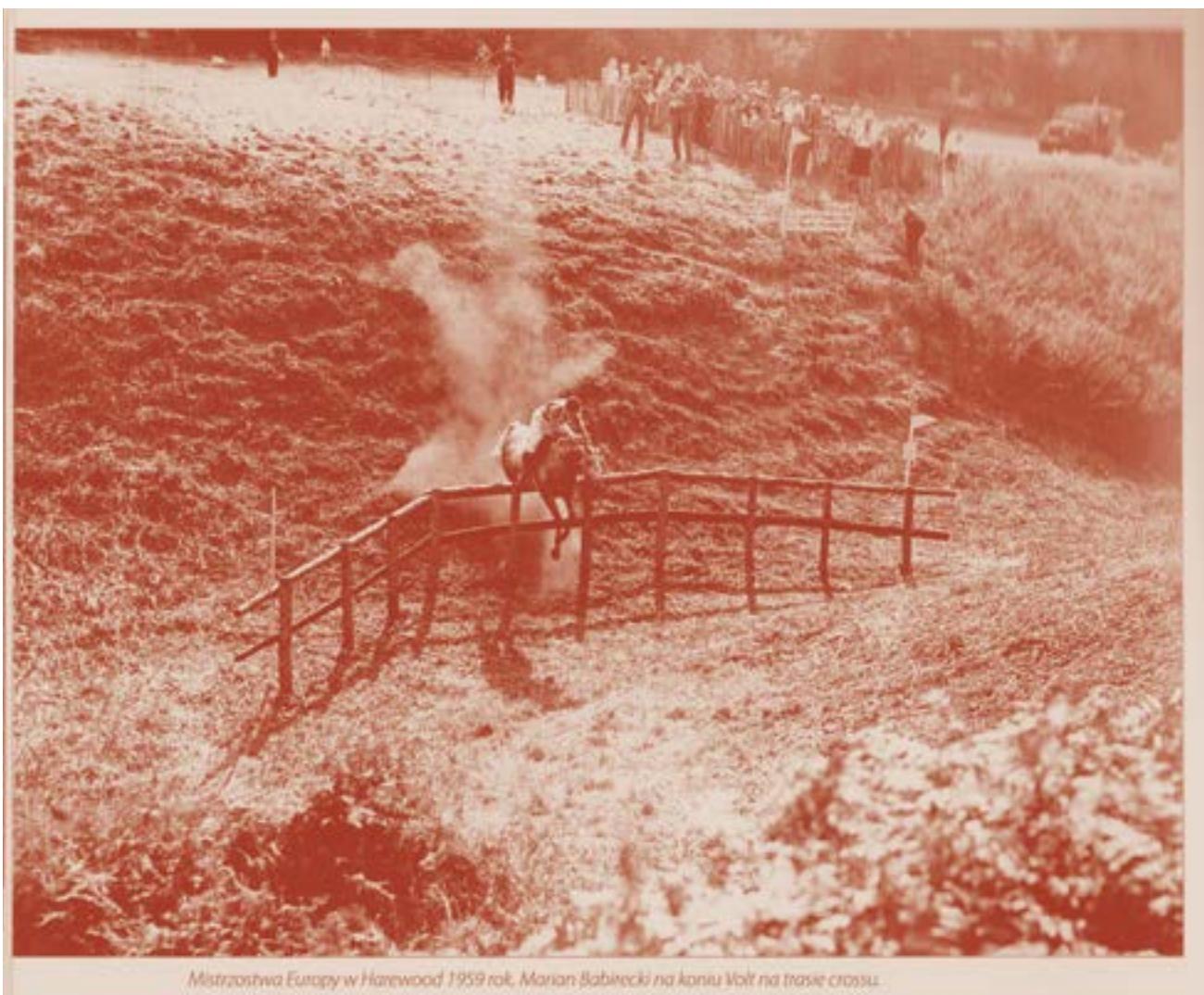
JEŹDZIECTWO

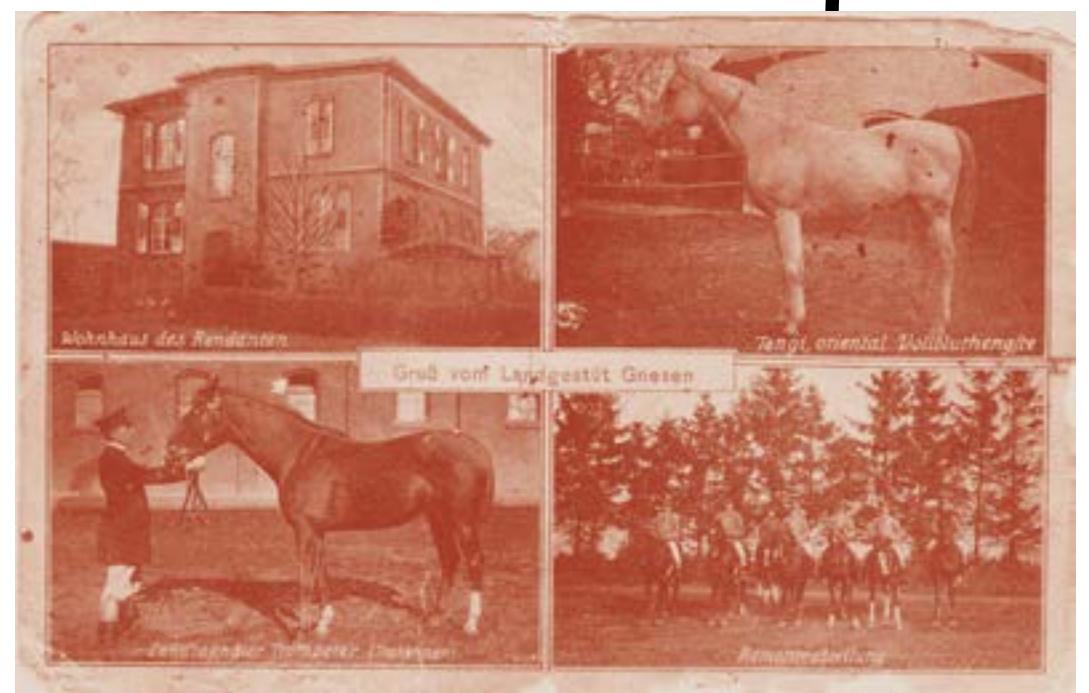
Skoki przez przeszkody na stadionie na ul. Wrzesińskiej (obecnie stadion żużlowy). Gniezno lata przedwojenne XX w.

Marian Babirecki podczas Wszechstronnego Konkursu Konia Wierzchowego na igrzyskach olimpijskich w Rzymie w 1960 r.

Mistrzostwa Europy w Hammie 1969 r. Marian Babirecki na koniu Volt na trasy czasu.

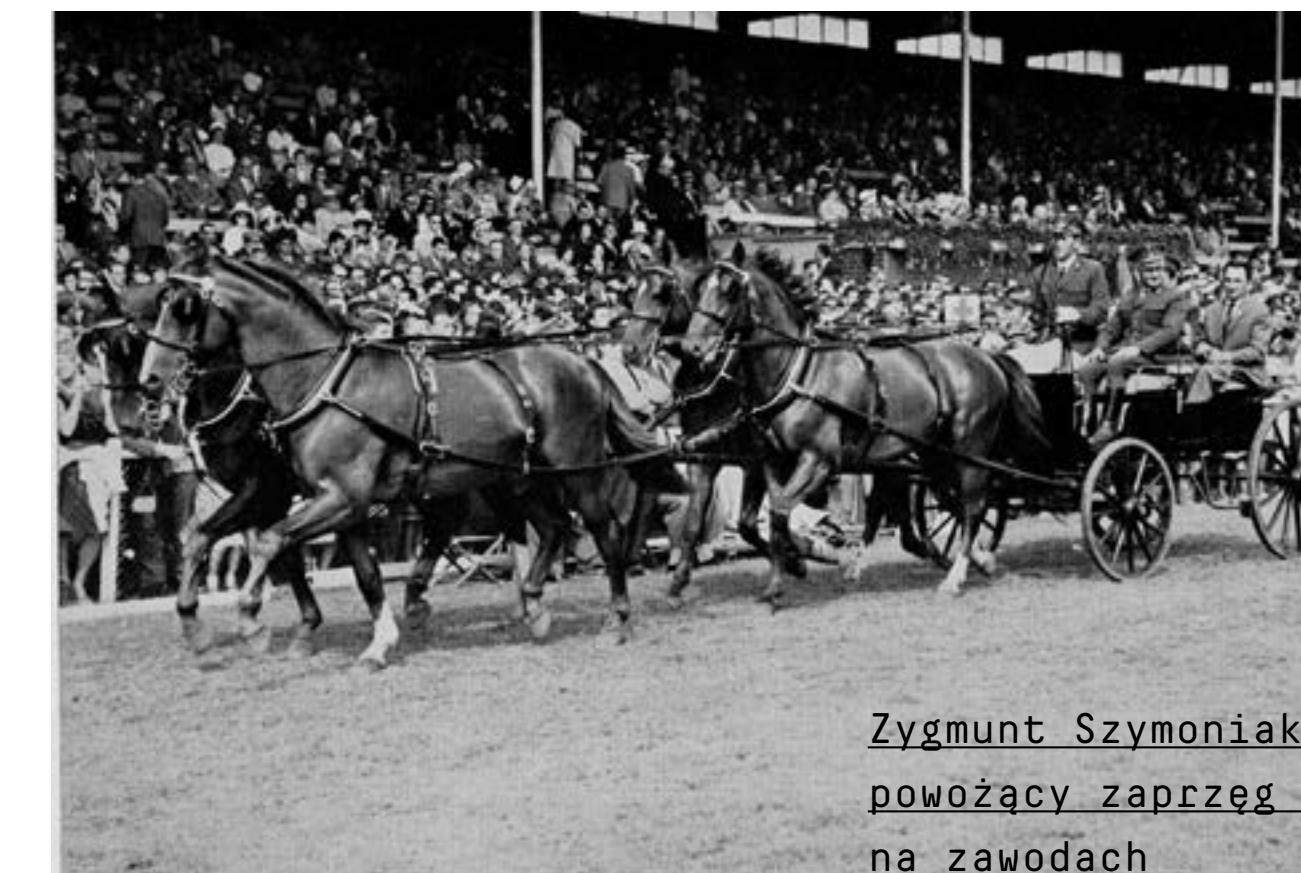
Pocztówka wieloobrazkowa, napis pośrodku: Pozdrowienia z Krajowego Stada Ogierów w Gnieźnie, Gniezno początek XX w.

I powojenne mistrzostwa Polski w skokach: pierwszy od lewej Czesław Matławski na ogierze Alchemik, Sopot 1953 r.

Jeźdźcy i konie z Państwowej Stadniny Ogierów w Gnieźnie jako dublerzy aktorów na planie filmowym „Pan Wołodyjowski” w reżyserii J. Hoffmana, 1969 r.

Zygmunt Szymoniak povożący zaprzęg na zawodach w Aachen, 1953 r.

Andrzej Matławski na koniu Plon na zawodach juniorów w skokach przez przeszkody, Zielona Góra 1967 r.

CIEKAWOSTKA

Z ośrodka Państwowego Stada Ogierów w Gnieźnie w latach 60. XX w. korzystała kadrą polskiego jeździectwa przebywającą na obozach treningowych w zimie. Podopieczni mogli więc trenować z najlepszymi, między innymi z mistrzem Polski w skokach przez przeszkody Janem Kowalczykiem, który był także złotym medalistą w tej samej dyscyplinie na Olimpiadzie w Moskwie 1980 r. i olimpijczykiem na igrzyskach w Meksyku (1968 r.) i Monachium (1972 r.).

Konie oraz jeźdźcy z Państwowej Stadniny Ogierów w Gnieźnie wielokrotnie występowali, asystowali lub byli dublerami podczas realizacji takich znanych ekranizacji filmowych jak „Krzyżacy” Aleksandra Forda, „Popioły” Andrzeja Wajdy, czy trylogii „Pan Wołodyjowski”, „Potop”, „ogniem i mieczem” Jerzego Hoffmana.

HISTORIA

Sport konny zwany jeździectwem obejmuje ujeżdżanie, skoki przez przeszkody, Wszechstronny Konkurs Konia Wierzchowego, powożenie zaprzęgami i wołyżerkę. Konie uczestniczące w tych konkurencjach muszą być przez kilka lat specjalnie przygotowywane, czyli ujeżdżane. Szkoły jeździeckie, według których trenowano, ukształtowane zostały na podstawie taktyki walki kawalerii. **Takie wojskowe źródło miało jeździectwo w Gnieźnie, gdzie powstała Państwowa Stado Ogierów, założona w 1885 r.** Pierwszym kierownikiem PSO był rotmistrz rezerwy Kieckenbusch. On i jego następcy rozwinięli hodowlę koni w Gnieźnie oraz rozbudowali infrastrukturę, z czego największym osiągnięciem było wzniesienie krytej ujeżdżalni. **Początki gnieźnieńskiego jeździectwa wiążą się także ze staropolską sztuką jazdy konnej na oklepie i wyścigami organizowanymi przez włościan.** Gniezno, jeszcze pod zaborami, było obok Poznania najsielniejszym ośrodkiem hodowli koni szlachetnych oraz

miejscem organizowania wyścigów i zawodów konnych z okazji regionalnych wystaw zwierząt hodowlanych.

Jednak jeździectwo jako sport zaczęto uprawiać w Gnieźnie dopiero od roku 1950. Już w 1953 r. Czesław Matławski na koniu Alchemik zdobył tytuł mistrza Polski w skokach przez przeszkody. W tym samym czasie barw Gniezna bronił z powodzeniem Jerzy Grabowski. W zawodach w Gnieźnie startowała przedwojenna siedziba polskiego i europejskiego jeździectwa podpułkownik kawalerii WP i jeździec-olimpijczyk Karol Römmel. Z bazy szkoleniowej PSO korzystał także Marian Babirecki wielokrotny mistrz Polski i uczestnik olimpiady w Rzymie w 1960 r.

W 1967 r. Andrzej Matławski zdobył złoty medal na mistrzostwach Polski juniorów w skokach na ogierze Plon i złoty medal na ogierze Regiment w WKKW. Był także uczestnikiem mistrzostw Europy

juniorów we Włoszech. Z kolei w latach 1968 i 1969 Tadeusz Szymoniak zdobył tytuł mistrza Polski we WKKW. W tym czasie **sport jeździecki w Gnieźnie świętował swoje triumfy i został podniesiony na światowy poziom dzięki zasługom Czesława Matławskiego.** Po zakończeniu kariery sportowej na początku lat 50. XX w. został on trenerem, sędzią klasy międzynarodowej i dyrektorem gnieźnieńskiego stada.

Wybitnym trenerem był także Zygmunt Szymoniak, wcześniej sportowiec i reprezentant Polski w powożeniu zaprzęgami czterokonnymi. Reprezentował Polskę w 1970 r. w Münster, gdzie zdobył tytuł wicemistrza świata, a na igrzyskach olimpijskich w Monachium w 1972 r. wywalczył brązowy medal.

Do dnia dzisiejszego przy stadzie działa sekcja jeździecka Ludowego Zespołu Sportowego „Lech” Gniezno i sekcja jeździecka

„Dragon”. **Co roku w stadzie rozgrywany jest cykl zawodów jeździeckich w skokach** przez przeszkody pod nazwą Jeździecki Puchar Gniezna, trwający od kwietnia raz w miesiącu, z finałem we wrześniu. Obecnie od sześciu lat w stadzie w Gnieźnie pod okiem Piotra Matławskiego trenowane są konie dla jednej z najlepszych stajni w Belgii, należącej do Ludo Philipperta, 4-krotnego olimpijczyka i sławy europejskiego jeździectwa.

Andrzej Matławski i Saszka Domagaro na planie filmowym „Ogniem i mieczem” w reżyserii J. Hoffmana, 1998 r.

Kalendarium

- 1977 – udział Andrzeja Matławskiego i Jarosława Szymoniaka w Międzynarodowych Zawodach Konnych w Oslo w Norwegii
- 1985 – uroczyste obchody 100-lecia PSO Gniezno, z biciem rekordu Polski w skoku na wysokość
- 2004 – Piotr Matławski zostaje mistrzem Wielkopolski juniorów w WKKW
- 2014 – Piotr Matławski zajmuje 4 miejsce w mistrzostwach Wielkopolski seniorów w skokach przez przeszkody

KOSZYKÓWKA

Licencja zawodnika
Marka Kostenckiego
grajacego KKS Stella
Gniezno, późniejszego
zawodnika Lecha Poznań
i reprezentacji Polski.
1968 r., awers

HISTORIA

Pierwsze wzmianki o koszykówce w Gnieźnie pochodzą z 1926 r. Cztery lata później drużyna gnieźnieńska stanowiła już skonsolidowany zespół. Wygrywał on spotkania z grupami z Ostrowa Wlkp., Krotoszyna, Wrześni, Inowrocławia i Poznania. **W latach 1946-1950 powstała drużyna Kolejarz Gniezno**, której kierownictwa podjął się świetny zawodnik, trener i organizator Lech Birgfellner. Po zwycięskim zakończeniu rozgrywek na szczeblu okręgu oraz zajęciu I miejsca Kolejarz Gniezno przystąpił do walki o awans do I ligi. Przegrał jednym punktem rozegrany w Krakowie decydujący mecz z Polonią Warszawa.

Od 1950 r. drużyna występowała w II lidze, wkrótce potem spadła do III ligi. Odniosła sukces w rozgrywkach o Puchar Polski, w których zwycięstwa nad Polonią Leszno, Astra Bydgoszcz i KS Nowa Sól doprowadziły Kolejarza do finału strefowego. Do rozgrywek mistrzowskich w 1955 r. zgłosiły

się dwa zespoły gnieźnieńskie: KS Stella i KS Start. **W większości młodzi koszykarze grali bardzo dobrze i odnosili sporo zwycięstw na parkietach Poznania, Inowrocławia, Bydgoszczy, Gdańska i Gdyni.**

KS Start w latach 1956-1958 odnosił sukcesy w walce o mistrzostwo województwa poznańskiego. Mecze w klasie A rozgrywane były w hali przy ul. Wrzesińskiej i w hali sportowej Stelli przy ul. Konopnickiej. W latach późniejszych nastąpił regres w gnieźnieńskiej koszykówce i dopiero praca trenera T. Bogajewskiego w 1982 r. stworzyła możliwości przygotowania i zgłoszenia drużyny do rozgrywek wojewódzkich. Jak się okazało, na krótki okres.

Powrót do uprawiania tej dyscypliny w Gnieźnie wiąże się z osobą Marka Szczepanowskiego, nauczyciela wychowania fizycznego i trenera koszykówki. Powołał on **Gnieźnieńską Ligę Koszykówki**, której

pierwsza edycja odbyła się w 1993 r. W trzecim sezonie rozgrywek dokonano podziału na I i II ligę. W każdej z nich startuje po 10 drużyn. Rozgrywki cieszą się dużym zainteresowaniem publiczności.

Gnieźnieńska koszykówka w wykonaniu seniorskim po wielu latach przerwy została reaktywowana w sezonie 2006-2007. Zespół prowadzony wówczas przez K. Wilkosza do dziś występuje na parkietach - początkowo III ligi, a obecnie z powodzeniem rozgrywa swoje mecze w rozgrywkach drugoligowych. Od sezonu 2011-2012 po odejściu dotychczasowego trenera do klubu WKK Wrocław, funkcję trenera przejął Arkadiusz Konowalski. W tym okresie MKK Gniezno dochował się kilku wychowanków grających obecnie w klubach ekstraklasy.

W 1996 r. powstało w Gnieźnie Towarzystwo Sportowe Basket Gniezno - klub koszykówki żeński. W swojej 22-letniej historii

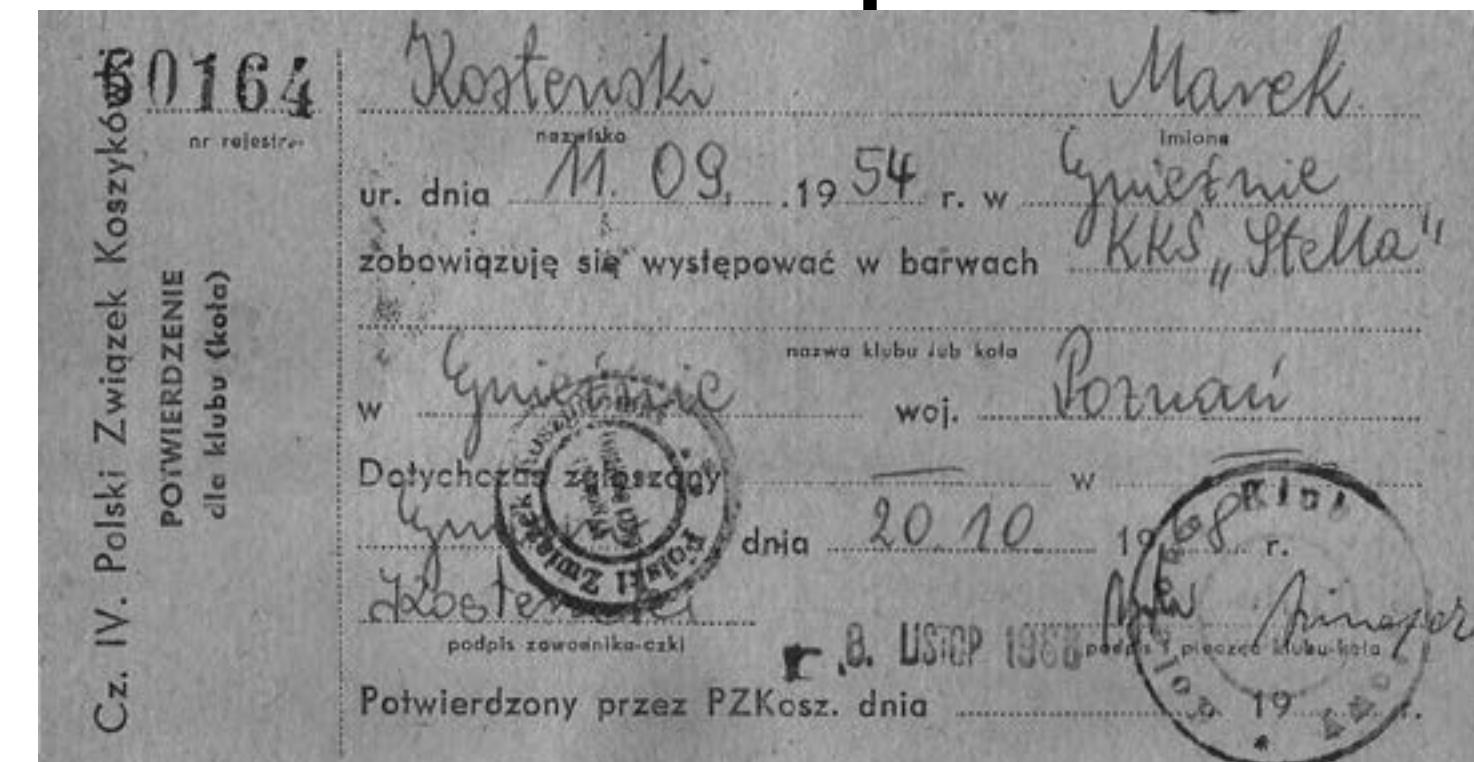
drużyna dwukrotnie zakwalifikowała się do finałów mistrzostw Polski, wiele wychowanek grało w reprezentacji Wielkopolski, a dwie w reprezentacji Polski. Sztandarową imprezą organizowaną przez TS Basket Gniezno jest coroczny międzynarodowy turniej koszykówki dla dziewcząt i chłopców. W dotychczasowych 16 edycjach udział wzięły drużyny z 29 państw Europy, Azji i Afryki. Jest to najlepiej obsadzony międzynarodowo turniej w Polsce.

Kalendarium

- **W LATACH 1946-1950** – powstała pierwsza gnieźnieńska drużyna koszykówki Kolejarz Gniezno
- **1993** – powołanie Gnieźnieńskiej Ligi Koszykówki
- **W SEZONIE 2006-2007** – reaktywowanie w Gnieźnie koszykówki w wykonaniu seniorskim
- **1996** – powstanie klubu koszykówki żeńskiej pod nazwą Towarzystwo Sportowe Basket Gniezno

Koszykarze boisku przy hali ul. Konopnickiej:
Herman, Arciszewski,
Hołoga, Rzepczyński,
Łopatka, Dziel, Paulus,
1955 r.

Licencja zawodnika
Marka Kostenckiego
grajacego KKS Stella
Gniezno, późniejszego
zawodnika Lecha Poznań
i reprezentacji Polski.
1968 r., rewers

MIECZYSŁAW ŁOPATKA

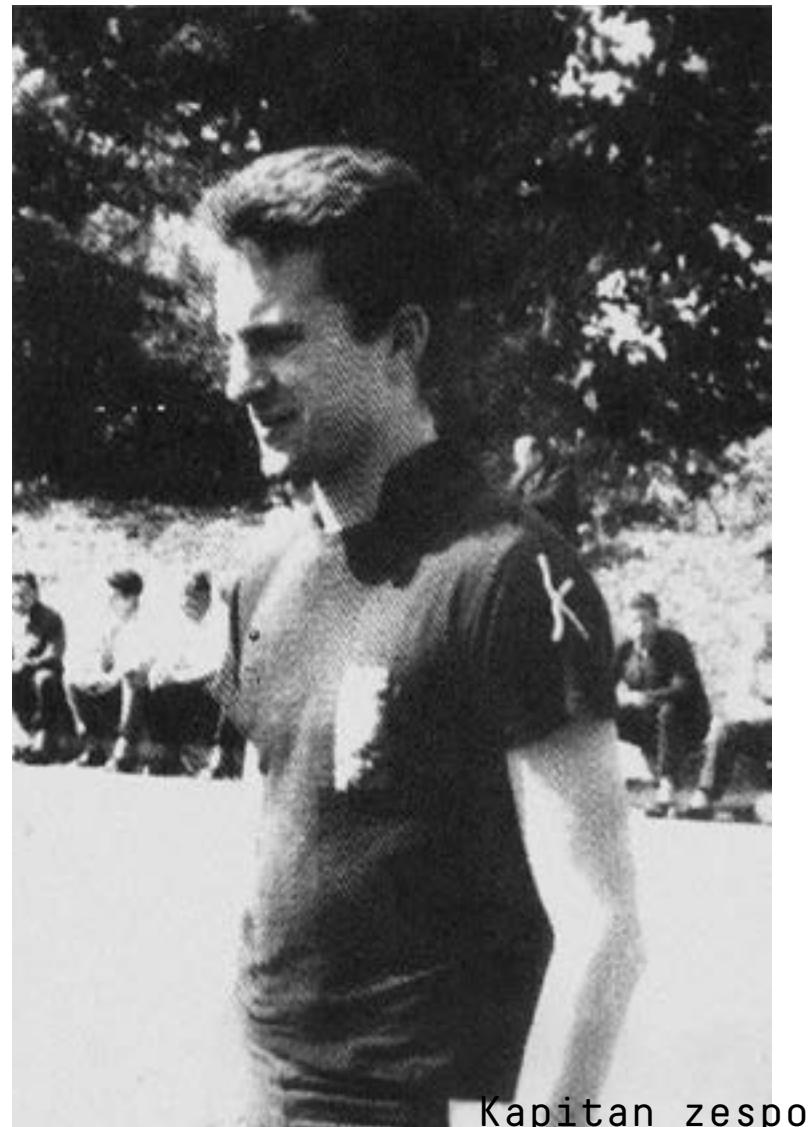
Spotkanie byłych
zawodników KS
Kolejarz Gniezno
z młodzieżą I Liceum
Ogólnokształcącego,
2013 r.

Drużyna koszykarzy
KS Stella Gniezno na
stadionie przy ul.
Strumykowej, 1965 r.

Mirosław Łopatka to gnieźnieńin, który zrobił wielką karierę w polskiej koszykówce. Dostrzeżony przez poznańskich szkoleniowców, rozpoczął występy w pierwszoligowej drużynie Lech Poznań, by później przenieść się do Śląsk Wrocław. Powołany został do kadry narodowej i olimpijskiej. W latach 1960-1972 czterokrotnie reprezentował Polskę na igrzyskach olimpijskich. Występował na mistrzostwach świata w Montevideo i został najlepszym strzelcem tej imprezy.

PIŁKA RĘCZNA

Kapitan zespołu
I-ligowego Janusz
Nowicki, lata 50. XX w.

Zespół I-ligowy
w składzie od lewej
stoja:
Janusz Nowicki,
Jerzy Ogórkiewicz,
Jarosław Bruch,
Mieczysław Kuszak,
Wiktor Dymitriew,
Mirosław Bartz,
Marek Rafiński,
Jerzy Nowakowski,
Jerzy Stolowski,
Bogdan Popek.
lata 50. XX w.

II-ligowy zespół
„Szczypiorniaka”
Gniezno, sezon
2017/2018 r.

I-ligowy zespół
Miejski Klub
Sportowy Piłki
Ręcznej Urbis
Gniezno

HISTORIA

Rozwój piłki ręcznej w Gnieźnie przypada na pierwsze powojenne lata przed wszystkim w kategorii męskiej. Piłka ręczna kobieca zaczyna się rozwijać dziesięć lat później, kiedy powstaje Miedzyszkolny Klub Sportowy z sekcją żeńskiej piłki ręcznej.

Już w latach 1945-1946 Apoloniusz Hoga i Lech Brigfelger tworzą w Gnieźnie sekcję szczypiorniaka w Kolejowym Klubie Sportowym. Oprócz Kolejarza działała też sekcja piłki ręcznej w Szkolnym Klubie Sportowym „Chrobry”. W latach 1947-1951 drużyna Kolejarza wywalczyła awans do I ligi i grała z czołowymi drużynami kraju. Najlepszym zawodnikiem gnieźnian był Lech Birgfellner.

W piłkę ręczną grali też reprezentanci juniorów i juniorek z Miejskiego Klubu Sportowego Gniezno prowadzeni przez Andrzeja Elantkowskiego. Pod koniec lat 50. zdobywali tytuł wicemistrzów Polski – chłopcy w 1958 r., a dziewcząt rok później.

Piłka ręczna w Gnieźnie w 2. połowie XX w. to wiele sukcesów indywidualnych

i drużynowych w rozgrywkach wojewódzkich i krajowych – kobiet i mężczyzn we wszystkich kategoriach wiekowych. Indywidualne sukcesy to kontynuacja karier sportowych wychowanków wszystkich klubów sportowych. Uczestniczyli oni w najwyższych ligowych rozgrywkach w kraju. Warto wspomnieć o takich zawodnikach, jak: Robert Popek, wychowanek MKS Gniezno, późniejszy zawodnik ekstraklasy i wicemistrz Polski, Joanna Sawicka, wychowanka MKS Gniezno – zawodniczka ekstraklasy, czy Ewa Perek wychowanka MKS Gniezno – zawodniczka ekstraklasy, reprezentantka Polski.

Piłka ręczna jest coraz bardziej żywa w gnieźnieńskich szkołach podstawowych (nr 4, 12 i 7 oraz gimnazjum nr 3), w których powstają klasy sportowe, co prowadzi do wielu sukcesów najmłodszych wychowanków.

Po roku 2000 powołano do życia Uczniowski Miedzyszkolny Klub Sportowy z sekcją piłki ręcznej dziewcząt, a jego pierwszym prezesem zostaje Jerzy Imbierowicz, były zawodnik i trener. Współpraca ze szkołami w bardzo krótkim czasie przyniosła efekty

w postaci sukcesów drużyn młodzieży-wych (medale mistrzostw województwa i kraju). Powołano drużynę seniorek, która po dwóch latach gry w drugiej lidze awansowała do I ligi. Dziś ten zespół należy do najmocniejszych drużyn, a jego trenerem jest Robert Popek.

Odnawia się również męska piłka ręczna, a jej głównym animatorem jest Filip Chrzanowski. Doprzewodził on zespół seniorów do rozgrywek II ligi. Zespoły młodzieżowe w tym czasie przyciągają coraz większą liczbę nowych zawodników.

Nie sposób pominać wielkiego wkładu w rozwój gnieźnieńskiej piłki ręcznej władz samorządowych Miasta Gniezna i Powiatu Gnieźnieńskiego. To samorządy są głównymi mecenatami sportu w ogóle, przeznaczając na ten cel środki finansowe, wspomagając kluby organizacyjnie w ich inicjatywach na rzecz rozwoju dyscyplin sportowych.

II-ligowy zespół kobiet
Miejski Klub
Sportowy Piłki
Ręcznej Urbis
Gniezno, sezon
2017/2018 r.

Kalendarium

- 1928 – pierwsze mecze rozgrywane przez uczniów gnieźnieńskich gimnazjów i liceów
- 1947 – pierwszy mecz piłki ręcznej Poznań – Gniezno na boisku przy ul. Wościągiowej
- 1950 – powstanie nowej sekcji piłki ręcznej w Spółdzielczym Klubie Sportowym Start Gniezno
- 1959 – srebrny medal dla drużyny MKS-u Gniezno w Halowych Mistrzostwach Polski SZS w piłce ręcznej 7-osobowej. 1983 – pierwsze klasy sportowe piłki ręcznej w SP nr 4 i SP nr 7 w Gnieźnie
- 1987 – klasy sportowe w SP nr 12 w Gnieźnie
- 2001 – powołanie UMKS Gniezno
- 2002 DO 2018 – 10-krotnie tytuły Mistrzostw Województwa w rozgrywkach młodzieżowych
- 2013 I 2014 – srebrne medale mistrzostw Polski w akcji „Szczypiorniak na Orlikach”
- 2016 – złoty medal mistrzostw Polski w akcji „Szczypiorniak na Orlikach”
- 2016 – srebrny medal mistrzostw Polski juniorek młodszych MKS PR URBIS 2018 – I miejsce w rozgrywkach I ligi drużyny seniorek MKS PR URBIS

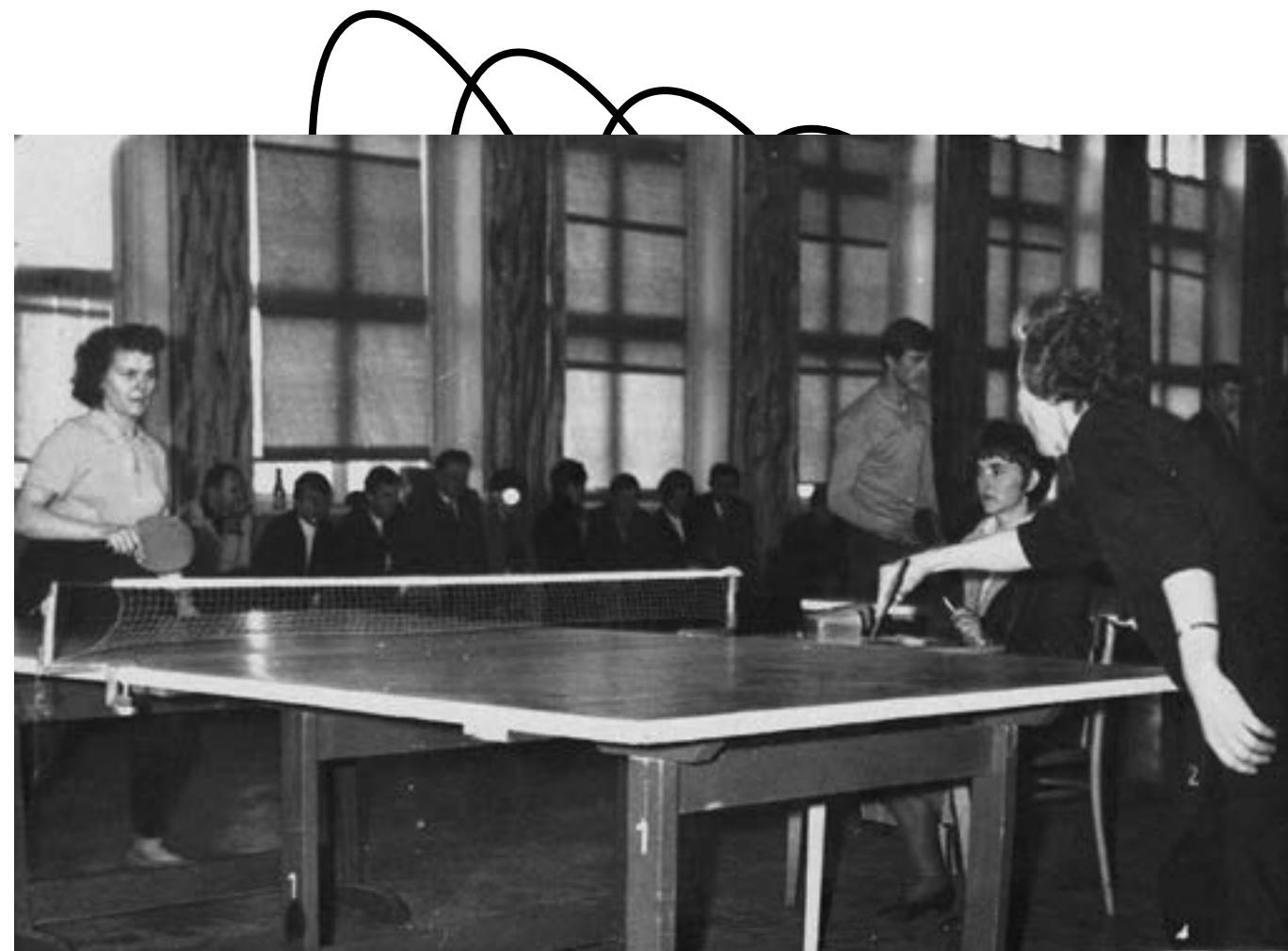

Joanna Sawicka (była)
zawodniczka
ekstraklasy
i reprezentantka
Polski podczas gry.
I liga kobiet, sezon
2017/2018 r.

CIEKAWOSTKA

Pierwsze mecze piłki ręcznej rozegrano w roku 1917 w Szczypiornie k. Kalisza. To właśnie od tej miejscowości przyjęła się popularna nazwa tej dyscypliny „szczypiorniak”, którą w połowie lat 50. XX w. zamieniono na „piłkę ręczną”. Jako pierwsi grali w nią legionisi polscy internowani podczas I wojny światowej w obozie jenieckim. Nauczyli się tej gry od niemieckich wartowników.

TENIS STOŁOWY

Tenisowy pojedynek
Florentyny Walczak
z Ireną Dziadoszczek, hala
garbarni, Gniezno 1952 r.

Zawodniczki na
Mistrzostwach Miasta
Gniezna, od lewej:
H. Siudzińska, K.
Sobkowiak, trener Jan
Janowiak, E. Konicka,
M. Kędziora, S.
Baniewicz, 22 stycznia
1956 r.

Gnieźnieńska sekcja
tenisa stołowego, lata
80. XX w.

Od lewej: trener
reprezentacji Polski –
Tadeusz Nowak,
Bartosz Bednarkiewicz,
Maciej Karoliński,
Weronika Walna

MISTRZOSTWA EUROPY
JUNIORÓW I KADETÓW –
PRAGA 2005

HISTORIA

Pierwsza w Polsce wzmianka o tenisie stołowym pojawia się w „Kurierze Warszawskim” w 1902 r. W tak zwanego popularnie ping-ponga zaczęto grać w Polsce po roku 1912, kiedy to w Łodzi po raz pierwszy odbył się pokaz tej dyscypliny. **W Gnieźnie pierwszą sekcję tenisa stołowego utworzono w Klubie Sportowym Stella.** W tamtych czasach grano w dość prymitywnych warunkach, z użyciem deseczek, tylko trochę przypominających współczesne rakietki do gry. Ponieważ dyscyplina cieszyła się rosnącą popularnością, w latach międzywojennych utworzono Koło Sportowe Gimnazjalistów Gnieźnieńskich z sekcją ping-ponga właśnie.

W okresie powojennym, kiedy odradzało się życie sportowe w Polsce, **tenis stołowy miał wielu zwolenników i dynamicznie się rozwijał.** W Gnieźnie grywano w świetlicach zakładowych, miejskich, organizowano turnieje szkolne, imprezy indywidualne i mecze klubowe. Nie zniechęcając się brakiem sprzętu, trenowano i doskonalono swoje umiejętności. Oprócz klubów sporto-

wych powstały sekcje zakładów pracy jak: Metalowcy Gniezno, ZZK Krajowej Gniezno, ZHP Gniezno, KS Cukrownia Gniezno, KS Prąd. Gniezno i inne. Do 1950 r. najlepsi gnieźnieńscy zawodnicy reprezentowali Klub Sportowy ZZK Gniezno. Następnie ci sami tenisiści grali w klubach, które w 1959 roku po kilku fuzjach stały się jednym KKS Stella Gniezno. W tym czasie **wprowadzono oklejane gumą rakietki, co wpłynęło na rozwój techniki tenisowej.**

W latach 50. XX w. czołową postacią gnieźnieńskiego tenisa stołowego był Jan Janowiak, założyciel Koła Sportowego Włókno przy ZPO Polanex. Później, po zakończeniu kariery Janowiak został trenerem i organizatorem młodzieżowych imprez sportowych w KKS Stella (min. turnieju „Szukamy następców Andrzeja Grubby”). **Tenis stołowy tej dekady miał wiele świetnych reprezentantek w sekcjach kobieczych.** Pojawili się też nowi zawodnicy wygrywający turnieje wojewódzkie, międzywojewódzkie i krajowe, a w turniejach indywidualnych plasujący się w ścisłej czołówce krajowej.

W latach 60. i 70. tenis stołowy był w Gnieźnie jedną z najpopularniejszych dyscyplin sportowych. Sukcesy indywidualne odnosili wielu zawodników z Gniezna. W latach 80. drużyna męska Stelli grała już w II lidze, walcząc o awans do ekstraklasy.

Lata po roku 2000 to przede wszystkim sukcesy drużyn kobiecych. Przez dwanaście lat nieprzerwanie zespół zawodniczek startuje w rozgrywkach centralnych. Natomiast drużyna męska w ostatnich latach, będąca najmłodszym zespołem w lidze, zajmuje czołowe miejsca w rozgrywkach II ligi mężczyzn. **Duże sukcesy w szkoleniu młodzieży odnoszą trenerzy Tadeusz Nowak oraz Eugeniusz Kruger,** trenując dziewczęta i chłopców walczących w finałach mistrzostw Polski, zdobywając tytuły mistrzów w województwie, a także reprezentujących Polskę na mistrzostwach Europy. Są to Waldemar Gewert – Czechosłowacja (1981), Marcin Sikorski – Luksemburg (1989), Maciej Karoliński – Praga (2005), Bartosz Bednarkiewicz – Praga (2005), Weronika Walna – Praga (2005), Sa-

rajewo (2006), gdzie zdobywa srebrny medal drużynowo i Paulina Nowacka – Turcja (2010), Austria (2012).

Obecnie **KS Stella Niechan Gniezno jest jednym z najsilniejszych wśród 71 klubów w Wielkopolsce.** W punktacji sportu dzieci i młodzieży należy do czołowych klubów w Polsce. Od dwunastu lat ze względu na brak hali sportowej sekcja jest połączona z UKS Niechan. Klub organizuje corocznie kilka dużych zawodów rangi ogólnopolskiej i wojewódzkiej, m.in. memorial im. Jarosława Maćkowiaka, Ogólnopolskie Turnieje Otwarcia Sezonu, turnieje wojewódzkie Grand Prix oraz współorganizuje cyklicznie rozgrywane od 16 lat turnieje „Szukamy Młodych Talentów”.

Jan Janowiak,
pięciokrotny mistrz
Gniezna seniorów
w tenisie stołowym.
lata 50. XXw.

CIEKAWOSTKA

Rakietka do tenisa stołowego jako sprzęt sportowy przechodziła ewolucję. Początkowo drewniana paletkę oklejono papierem ściernym, później tkaniną, gumą, ostatecznie specjalną okładziną. Miał to wpływ na grę – zmieniała się siła i precyzja uderzeń, a sama gra stała się szybsza i ciekawsza.

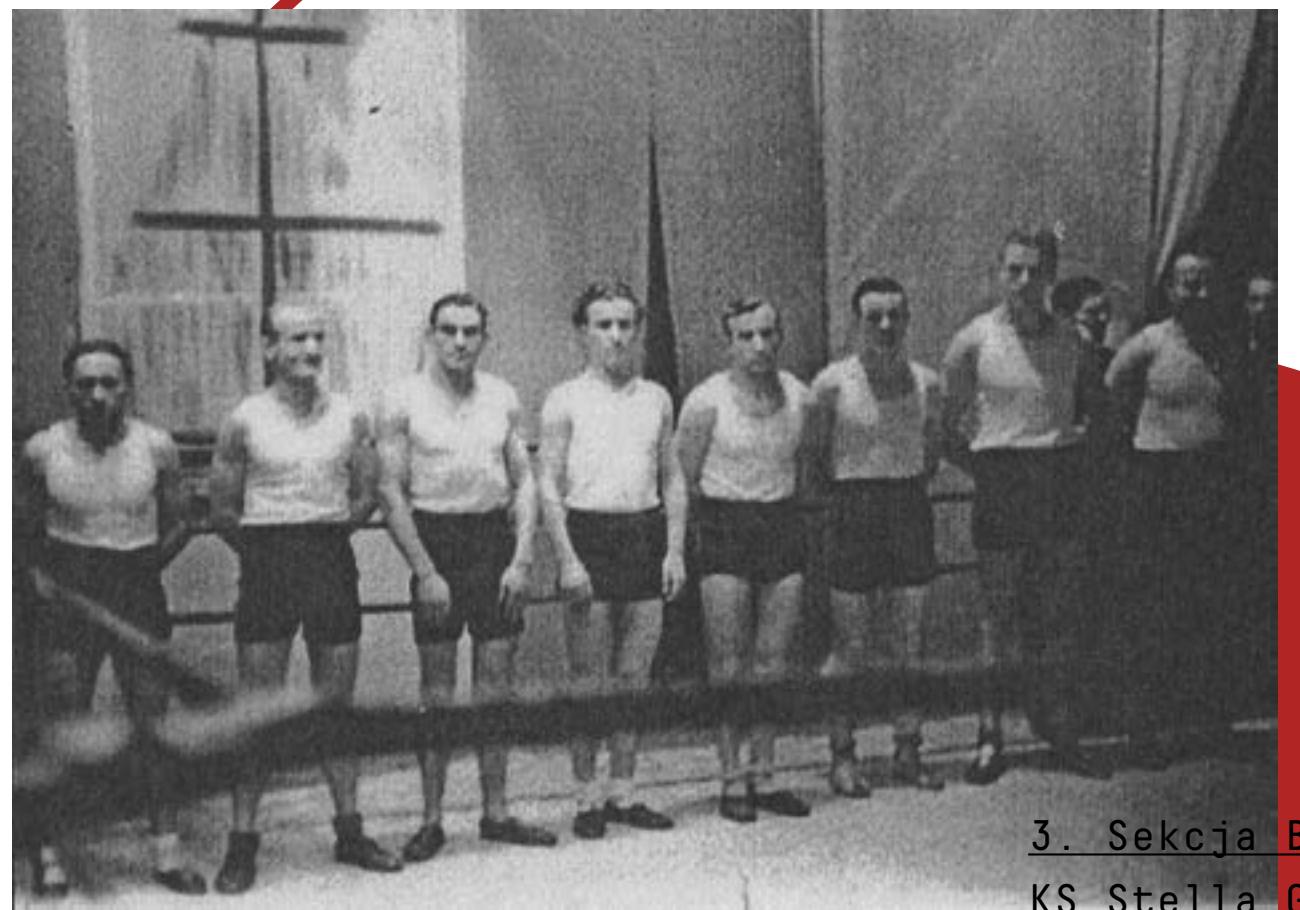
Kalendarium

- 1930 – utworzenie pierwszej sekcji tenisa stołowego w Klubie Sportowym Stella
- 1928 – utworzenie Koła Sportowego Gimnazjalistów Gnieźnieńskich z sekcją tenisa stołowego
- 1951 – Utworzenie drużyny tenisa stołowego w Kole Sportowym Włókniarz
- 1970 – Gniezno gospodarzem XXXVIII Mistrzostw Polski Seniorów i Seniorek
- 1981 – Waldemar Gewert z KS Stella czo-

łowym zawodnikiem kraju powołanym do kadry narodowej w mistrzostwach Europy w Czechosłowacji

- 2004 – zespół kobiet z KS Stella awansuje do I ligi
- 2011 – awans gnieźnieńskiej drużyny kobiecej KS Stella do ekstraklasy

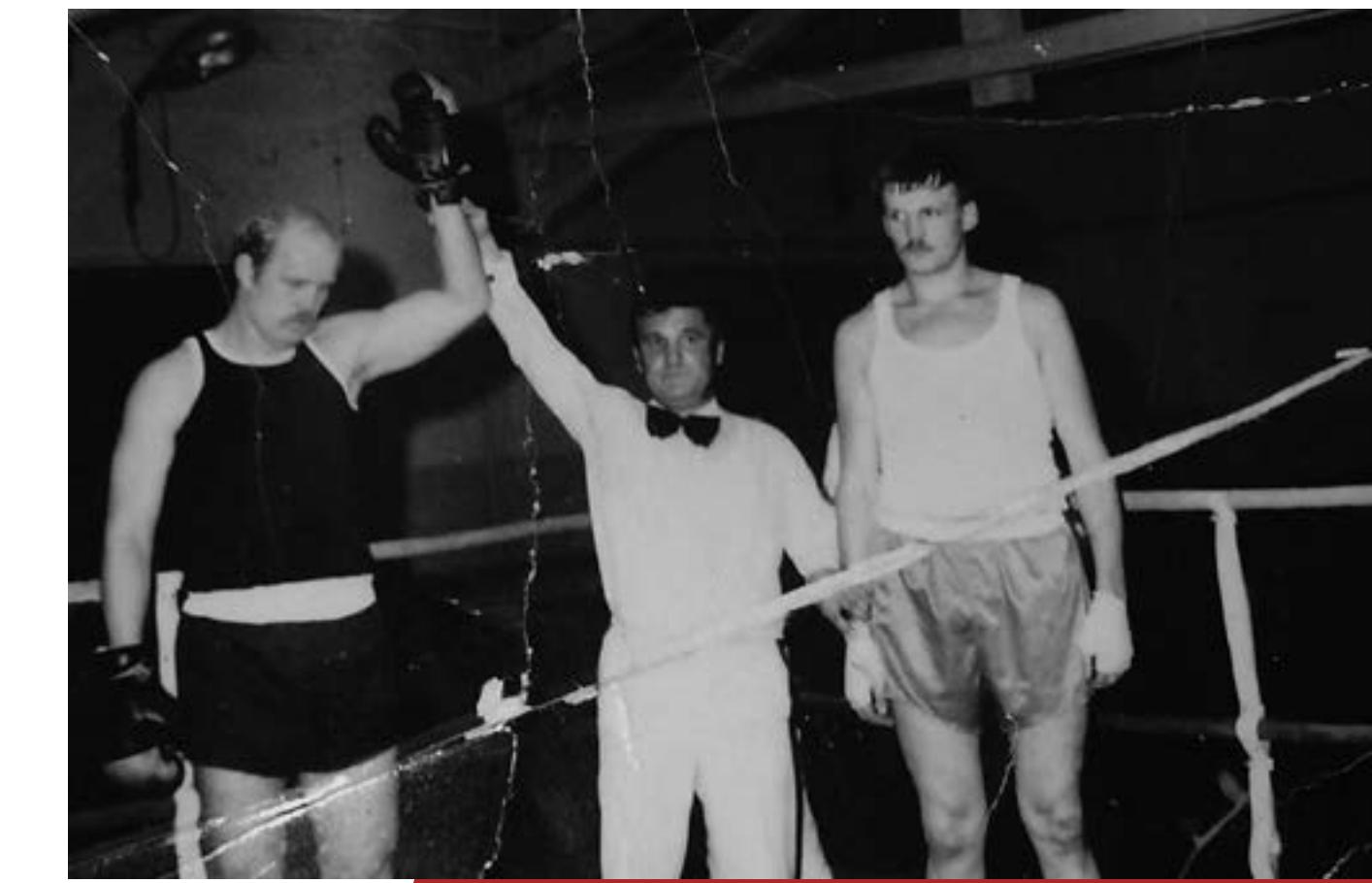
BOKS

3. Sekcja Bokserkska
KS Stella Gniezno
przed meczem z Astoria
Bydgoszcz, w salce
sportowej „Wenecja”,
1933 r.

4. Zawodnicy Stelli
przed walką z Warta
Poznań w Hotelu
Europejskim, lata 30.
XX w.

5. Gnieźnieńscy
bokserzy Leszek
Leperowski i Tadeusz
Zaborowski, 1970 r.

HISTORIA

W Gnieźnie sport walki znany jako pięściarstwo pojawił się na przełomie XIX i XX w. wraz z moda na boks angielski. Wcześniej pruskie elity wojskowe i ziemianie podchodziły do walki na pięści jako swoistej formy pojedynku. Początki boksu wiążą się jednak z odzyskaniem niepodległości i odnową życia w wielu dziedzinach, w tym życia sportowego.

W latach międzywojennych powstał w Gnieźnie amatorski klub bokserski „Polonia”. Sekcję bokserską prowadził także klub „Union”. W tym samym roku rozpoczęła swoją działalność sekcja pięściarska Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Świecka kondycja fizyczna kandydatów pozwoliła szybko skompletować kadrę. Pierwsze treningi i przygotowania pięściarskie odbyły się w hali w budynku Klubu Sportowego Stella przy ul. Konopnickiej. Gnieźnieńscy pięściarze tego okresu wyróżniali się w Wielkopolsce i za granicą. Pierwsze udokumentowane walki pokazowe odbyły się już w 1929 r., w małej sportowej sali Wenecja nad jeziorem Jelonek. Wzbudzały wielkie zainteresowanie i gorące reakcje publiczności. Pierwszy wielki mecz odbył się pomiędzy Towarzystwem Gimnastycznym „Sokół” z Poznania a KS Stella z Gniezna.

W latach 1934-1936 organizowano zawody na ul. Dąbrówki w sali reprezentacyjnej Hotelu Europejskiego. Pomimo trudności z wyposażeniem w sprzęt, pięściarze z Gniezna stawali na ringu z zawodnikami z całej Wielkopolski m.in. silną Wartą Poznań, Ostrovią Ostrów Wlkp., Goplanią Inowrocław, z klubami z Bydgoszczy. Gniezno ze względu na swoje umiejscowienie na ówczesnej mapie administracyjnej kraju często gościło także imprezy pięściarskie.

W okresie okupacji oficjalna działalność polskich klubów sportowych została zawieszona. Ze wspomnień zawodników wiadomo, że boks uprawiano w domach.

Po wojnie sekcja bokserkska w Gnieźnie była jedną z niewielu dyscyplin sportowych (oprócz piłki nożnej, lekkiej atletyki i hokeja na trawie) dostępnych młodym ludziom. W latach 1945-1971 z samego KS Stella wyszło kilkunastu seniorów zdobywających mistrzostwo okręgu oraz mistrzostwo Polski, a w latach 1946-1950 zawodnicy tego klubu ubiegali się o wejście do I ligi. Socjalistyczna władza zakazała reaktywacji klubów o patriotycznych tradycjach, takich jak TG „Sokół”, i szykowała się do wykorzystania sportu w celach

propagandowych. Reaktywano KS Stella, który mógł funkcjonować dzięki wsparciu władz miasta. Walki w tym czasie odbywały się w sali Hotelu Europejskiego, później w sali na ul. Konopnickiej. Zdarzały się też występy w teatrze im. A. Fredry i dawnej ujeżdżalni wojskowej przy ul. Wrzesińskiej. Silni zawodnicy KS Stella wzbudzali respekt na ringach, a wśród ich rywali w tym czasie znajdowały się m.in. Warta Poznań, Goplania Inowrocław czy Gedanis Gdańsk. Reaktywano także Klub Sportowy Kolejarz Gniezno, a boks przyciągając chętną młodzież, szybko odrobił straty, urastając do rangi jednego z najpopularniejszych sportów w mieście.

W latach 1960-1970 dzięki trenerom Bolesławowi Flisiakowi i Zdzisławowi Szafraniskiemu wychowankowie KS Stella odnosili sukcesy na ringach Wielkopolski i w kraju. Do najlepszych bokserów należeli wówczas Jan Górný (mistrz Polski w wadze muszej w 1974 r.), W. Wojdyłło (brażowy medalista mistrzostw Polski w wadze koguciej) i J. Matz (wicemistrz Polski w tej samej wadze). Później w Gnieźnie organizowano Memoriał Bolesława Flisiaka, a w latach 1979-1989 organizowano międzynarodowe Młodzieżowe Turnieje Pięściarskie „O Złoty Pas Aleksandra Polusa” z udziałem reprezen-

tantów ZSRR, Czechosłowacji, Węgier, Bułgarii, NRD i Rumunii.

Na początku lat 80. powstał nowy klub bokserkski Gwardia, przemianowany później na Gwardyjski Klub Sportowy Olympia Gniezno, a Bokserzy wywodzący się z tego klubu odnosili liczne sukcesy w turniejach, mistrzostwach okręgu i zawodach krajowych. W latach 90. boks przestał być domeną mężczyzn i pięściarstwo zaczęły uprawiać kobiety. Z Gniezna wywodzi się utalentowana zawodniczka w kategorii półśredniej Karolina Koszela, wielokrotna mistrzyni Polski i mistrzyni Europy w boksie, związana z KS Stella.

XXI w. to kolejny rozdział w historii sportu w Gnieźnie z sukcesami pięściarzy. Jednym z najważniejszych zawodników, który walczył na ringach zawodowych, był Mariusz Biskupski z KS Stella.

6. Karolina Koszela
z KS Stella –
mistrzyni Polski
seniorek w boksie.

CIEKAWOSTKA

Bokserzy muszą utrzymywać wagę ciała pod kontrolą, stosowali więc różne techniki przybrania lub straty niepotrzebnych dekagramów. Jednym ze sposobów tracenia na wadze było wypocenie nadmiaru wody z organizmu dzięki przebywaniu w piekarniach (sauny były rzadkością). Takie praktyki często stosowali zawodnicy gnieźnieńscy w zakładzie państwa Janowiaków przy ul. Sienkiewicza.

Niedziela, 1. stycznia 1938 — Sala „Weneckie”
WIELKA IMPREZA SPORTOWA
ZAWODY BOKSERSKIE
SOKÓŁ — STELLA
(POZNAN) (Gniezno)
Jedno z najciekawszych spotkań obecnego sezonu, w którym walczą będą następujące pary:
ROMAŃSKI I.L. (w. piasek.) GAWRYCH ZALEWSKI
ROMAŃSKI J.L. (w. kogut.) KACZMAREK
WOJCIECHOWSKI (w. piasek.) DĘBICKI I.
GOŁEK (w. piasek.) SPOTY WALCZAK
LADEK (w. kogut.) DĘBICKI II.
PIERARD I. (w. półci.) Gniezna seniorów
URBANSKI (w. średnia) DOLACKI
ROGOWSKI I. (w. półci.) W tenisie stołowym.
Jan Janowicki, pięciokrotny mistrz Gniezna seniorów
Początek zawodów o godz. 14-tej lata 50. XXw.

Kalendarium

- 1927 – powstanie amatorskiego klubu bokserkskiego Polonja
- 1928 – zawody bokserkskie na terenie sportowym 69. pułku piechoty w Gnieźnie rozegrane pod patronatem gen. Stanisława Taczaka i prezydenta Gniezna Leona Barciszewskiego
- 1938 – międzyokręgowy mecz Pomorze-Poznań, zapamiętany jako pokaz pięściarskiej wirtuozerii i talentu zawodników
- 1939 – ostatnia walka przed wybuchem II wojny światowej pomiędzy zawodnikami KS Stella a HCP Poznań w kinie Słońce w Gnieźnie
- 1945 – reaktywacja Kolejowego Klubu Sportowego Związku Zawodowego Kolejarzy Kolejarz z sekcją bokserkską
- 1963 – ustanowienie Gnieźnieński Memoriału Bolesława Flisiaka w boksie
- 1972 – rozpoczęcie pierwszego turnieju z cyklu międzynarodowych Młodzieżowych Turniejów Pięściarskich „O Złoty Pas Aleksandra Polusa” w Gnieźnie
- 2013 – Karolina Koszela z KS Stella zostaje mistrzynią Polski seniorek w boksie w kategorii 81 kg

Niedziela, 19 bm.- Sala Hotelu Europejskiego
WIELKA ATRAKCJA SEZONU
ZAWODY BOKSERSKIE
WARTA (komb.) — STELLA
8 emocjonujących spotkań doskonałych zawodników poznańskich i gnieźnieńskich. Walca następujące pary:
Soberak waga piasek. Błaszczyk
Dutkiewicz + muaza Lubelski
Lęcki II. + kogutka Zalewski
Jasik I. + lekka Sielski (Karmarek)
Lęcki I. + lekka Bejszter
Dziobas + półci. Spott
Matoszewski + średnia Walczak
Kordel + średnia 2. Afisz informujący o zawodach bokserkskich
Początek zawodów o godzinie 14-tej w dniu 19 bm. 1938 r.
Warta kontra Stella w Sali Hotelu Europejskiego, lata 30. XX w.

GNIEŹNIEŃSCY OLIMPIJCZYCY

Z Gniezna w latach 1952-2000 wywodzi się 26 olimpijczyków. Niestety, brakuje jeszcze w tej grupie kobiet. Część reprezentowała rodzinne kluby gnieźnieńskie, jak KS Stella, niektórzy barwy klubów polskich. W zdecydowanej większości są to mistrzowie gry w hokeja na trawie. Trzech olimpijczyków pochodzących z Gniezna występowało w dyscyplinach: jeździeczo, koszykówka i wioślarstwo. Zawodnicy reprezentowali barwy narodowe na sześciu olimpiadach: w Helsinkach (1952), Rzymie (1960), Tokio (1964), Monachium (1972), Moskwie (1980) i Sydney (2000).

ANTONI ADAMSKI [1932-2001]

- hokeista na trawie, grał na pozycji pomocnika w klubach Spójnia Gniezno, AZS Szczecin, OWKS Wrocław i WKS Poznań. Reprezentował Polskę w igrzyskach olimpijskich w Helsinkach (1952).

BRACIA FLINKOWIE - ALFONS [1926-2003], HENRYK [1928-2008] I JAN [1932-2017]

- hokeiści na trawie, reprezentowali gnieźnieński KS Stella. Alfons, obdarzony świetną techniką, grał na pozycji napastnika. Po zakończeniu kariery został trenerem, wychowawcą i działaczem sportowym. Dwukrotny olimpijczyk (Helsinki 1952 i Rzym 1960). Stadion hoke-

jowy przy ul. Paczkowskiego w Gnieźnie od 2003 r. nosi jego imię. Henryk grał także na pozycji napastnika. Wystąpił dwukrotnie na igrzyskach olimpijskich – w Helsinkach (1952) i Rzymie (1960). Jan był 12-krotnym mistrzem Polski i najskuteczniejszym z trójki braci reprezentantów. Zaliczył dwa starty olimpijskie: w Helsinkach (1952) i Rzymie (1960).

ALEKSANDER CIĄŻYŃSKI [UR. 1945]

- hokeista na trawie, napastnik wyróżniający się dobrą techniką. Grał w barwach klubów z Gniezna – Sparcie i Stelli (1974r. mistrz Polski ze Stellą), także WKS Grunwald Poznań (mistrz Polski 1966). Brał udział w igrzyskach olimpijskich w Monachium (1972).

BOLESŁAW CZAIŃSKI [UR. 1949]

- hokeista na trawie. Grał na pozycji napastnika w Stelli Gniezno, potem w Grunwaldzie Poznań. Mistrz Polski w 1974 r., wystąpił w igrzyskach olimpijskich w Monachium (1972).

CZESŁAW I MARIUSZ KUBIAK [1932-1996]

- hokeiści na trawie, ojciec i syn. Czesław treni hokejowe rozpoczęł w klubie Ognisko Gniezno, później grał w OWKS Wrocław i OWKS Poznań. Był środkowym obrońcą. Wielokrotny mistrz Polski. Uczestniczył w igrzyskach olimpijskich w Rzymie (1960). Mariusz był hokeista na trawie grający na pozycji pomocnika

w Klubie Pocztowiec Poznań, wystąpił na olimpiadzie w Moskwie (1980).

EUGENIUSZ CZAJKI [1927-2011]

- hokeista na trawie, wielokrotny mistrz Polski w klubach Spójnia Gniezno, OWKS Wrocław i OWKS Poznań. Grał na pozycji rozgrywającego napastnika. Uczestniczył w olimpiadzie w Helsinkach (1952).

KAZIMIERZ DĄBROWSKI [UR. 1932]

- polski hokeista na trawie, grał w KS Stella jako obrońca. Był pierwszym hokeistą, który napisał pracę magisterską o tematyce związanej z uprawianą dyscypliną (Powstanie i rozwój hokeja na trawie w Wielkopolsce). Wielokrotny mistrz

Polski, reprezentował kadrę narodową na olimpiadzie w Rzymie (1960).

JAN GÓRNY [1933-2018]

- hokeista na trawie, bramkarz, trener. Największe sukcesy odniósł w hokeju na trawie, ale uprawiał także hokej na lodzie, piłkę nożną, piłkę ręczną, lekkoatletykę, szymbornictwo. Grał w Warcie Poznań, zdobywając tytuły mistrza Polski na otwartym stadionie i w hokeju halowym. Grał w reprezentacji narodowej na olimpiadzie w Rzymie (1960).

ROBERT GRZESZCZAK [UR. 1971]

- hokeista na trawie, grał na pozycji pomocnika początkowo w Starcie Gniezno,

O L I M P I J C Z Y C Z Y

potem w Grunwaldzie Poznań. Trener drużyny WKS Grunwald Poznań. Wielokrotny mistrz Polski na otwartym stadionie i w hali. Brał udział w olimpiadzie w Sydney (2000).

LESZEK HENSLER [1956-2015]

- hokeista na trawie. Rozpoczął w KS Stella Gniezno na pozycji pomocnika, później grał w Lechu i Grunwaldzie Poznań. Zdobył 9 tytułów mistrza Polski. Uczestnik finałów mistrzostw świata i Europy, a także olimpiady w Moskwie (1980).

HENRYK [UR. 1949] I RAFAŁ GROTOWSKI [UR. 1973]

- hokeiści na trawie, ojciec i syn, grali w KS Stella i klubach poznańskich. Henryk był mistrzem Polski w 1974 r. Grał Lechu Poznań, gdzie słynął jako skuteczny napastnik. Brał udział w pierwszym starcie Polski w finałach mistrzostw świata, w fi-

nałach mistrzostw Europy i igrzyskach olimpijskich w Monachium (1972). Rafał jest obecnie trenerem i zawodnikiem drużyny seniorów sekcji hokejowej KS Stella Gniezno. Wcześniej grał w Pocztowcu Poznań, w ataku, wyróżniając się techniką i skutecznością. Wielokrotny mistrz Polski na boiskach otwartych i w hokeju halowym. Uczestniczył w mistrzostwach Europy i świata oraz igrzyskach olimpijskich w Sydney (2000).

STANISŁAW KASPRZYK [UR. 1942]

- hokeista na trawie, grał na pozycji pomocnika w Sparcie Gniezno i klubie Grunwald Poznań. Wyróżniał się umiejętnościami taktycznymi. Wystąpił na igrzyskach olimpijskich w Monachium (1972).

JAN MAŁKOWIAK [1919-1991]

- hokeista na trawie, reprezentował barwy KS Stella, wychowanek Alfonsa

Drzewieckiego, obrońca. 10 razy wystąpił w reprezentacji Polski, uczestnik igrzysk olimpijskich w Helsinkach (1952).

MAKSYMILIAN MAŁKOWIAK [1922-2009]

- hokeista na trawie – najbardziej utytułowany w historii tej dyscypliny, odznaczony orderem Zasłużonego Mistrza Sportu. Występował wyłącznie w KS Stella, Kolejarz i KKS Stella. Uczestniczył w olimpiadzie w Helsinkach (1952).

NARCYZ MACIASZCZYK [1929-1985]

- hokeista na trawie, grający w barwach Spójnia Gniezno, OWKS Wrocław i WKS Poznań. Wielokrotny mistrz Polski. Brał udział w olimpiadzie w Helsinkach (1952) i Rzymie (1960).

RYSZARD MARZEC [1931-1972] - hokeista na trawie. 8-krotny mistrz Pol-

ski i zdobywca bramek w 60 wystębach w reprezentacji Polski. Dwukrotnie wystąpił na igrzyskach olimpijskich: w Helsinkach (1952) i Rzymie (1960).

PIOTR MIKUŁA [UR. 1976]

- hokeista na trawie. Napastnik grający w klubach Start Gniezno i Pocztowiec Poznań. W 2001 r. reprezentował klub RSV Rheydt Mönchengladbach i zdobył Puchar Niemiec, a w 2002 zajął 3. miejsce w Pucharze Europy Zdobywców Pucharów. Wielokrotny medalista, uczestnik mistrzostw Europy i świata. Brał udział w igrzyskach w Sydney (2000).

BRONISŁAW PAWLICKI [1925-2014]

- hokeista na trawie. Grał na pozycji obrońcy w klubach Stella, Spójnia i Sparta Gniezno. Zdobywca tytułu Drużynowego Mistrza Polski. Uczestnik olimpiady w Helsinkach (1952).

LEON WIŚNIIEWSKI [1937-1985]

- hokeista na trawie, grający w barwach klubu Sparta Gniezno. Mistrz Polski z 1960 i 1964 r. Brał udział w igrzyskach olimpijskich w Rzymie (1960).

PIOTR TOBOLSKI [UR. 1958]

- wioślarz, urodzony w Gnieźnie, reprezentujący klub AZS-AWF Poznań. Mistrz Polski w konkurencji jedynek (1981) i czterokrotny mistrz w dwójkach podwójnych. Uczestnik mistrzostw świata. Akademicki mistrz świata w czwórkach podwójnej i brązowy medalista z 1984 r. Na igrzyskach w Moskwie (1980) wystartował w dwójkach podwójnych (z partnerem Wiesławem Kujda).

MARIAN BABIRECKI [1933-1980]

- inżynier, jeździec i trener jeździectwa. Zaczął jeździć konno w Stadzie Ogierów

w Gnieźnie pod pieczę legendarnego trenera Czesława Matłaskiego. Brał udział w gonitwach, konkursach skoków i w Wszechstronnym Konkursie Konia Wierzchowego. Najwięcej sukcesów odniósł na koniu Volt, na którym zdobył 8. miejsce na olimpiadzie w Rzymie (1960) i tytuł mistrza Europy (1965).

MIECZYSŁAW EDWIN ŁOPATKA [UR. 1939]

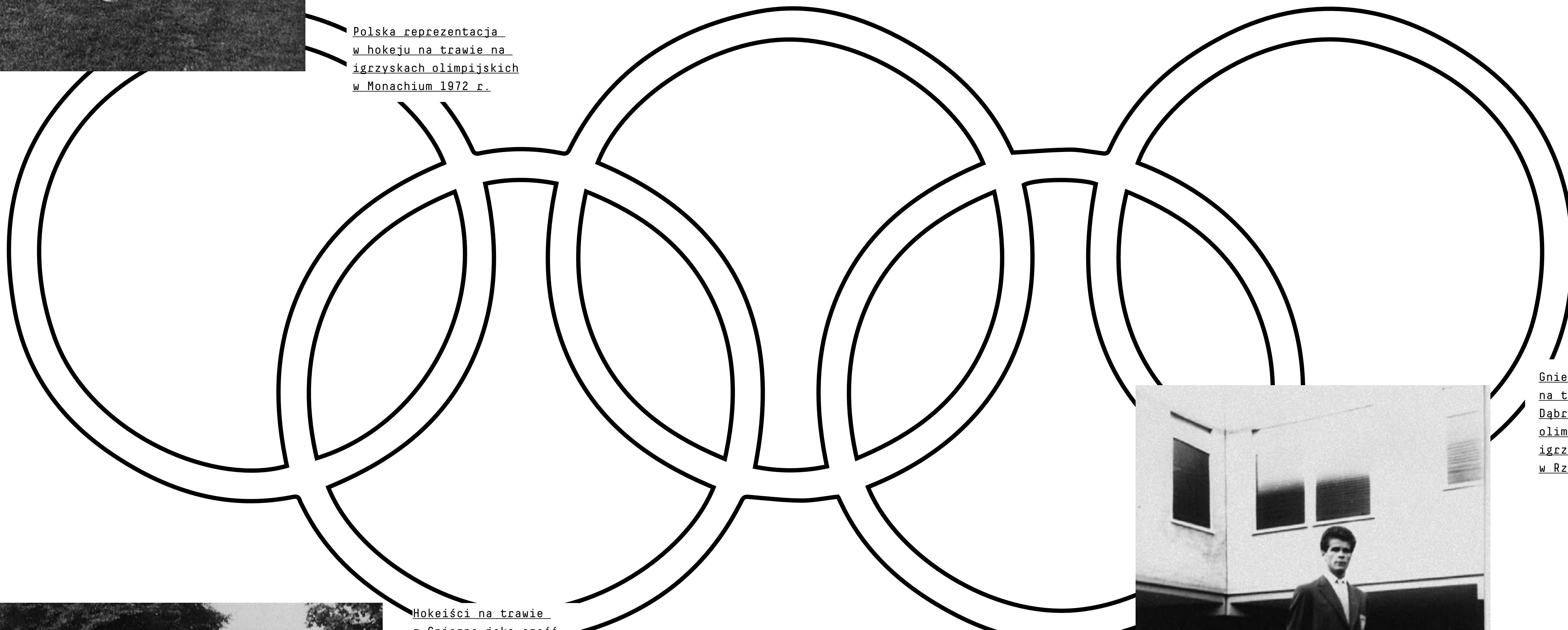
- koszykarz, trener koszykarski, wyhownek Kolejarza Gniezno. Uważany za jednego z czołowych polskich koszykarzy lat 60. XX w. Multimedalistą mistrzostw Polski i Europy. Jako jedyny do tej pory polski koszykarz czterokrotnie uczestniczył w igrzyskach olimpijskich: w Rzymie (1960), Tokio (1964), Meksyku (1968) i Monachium (1972).

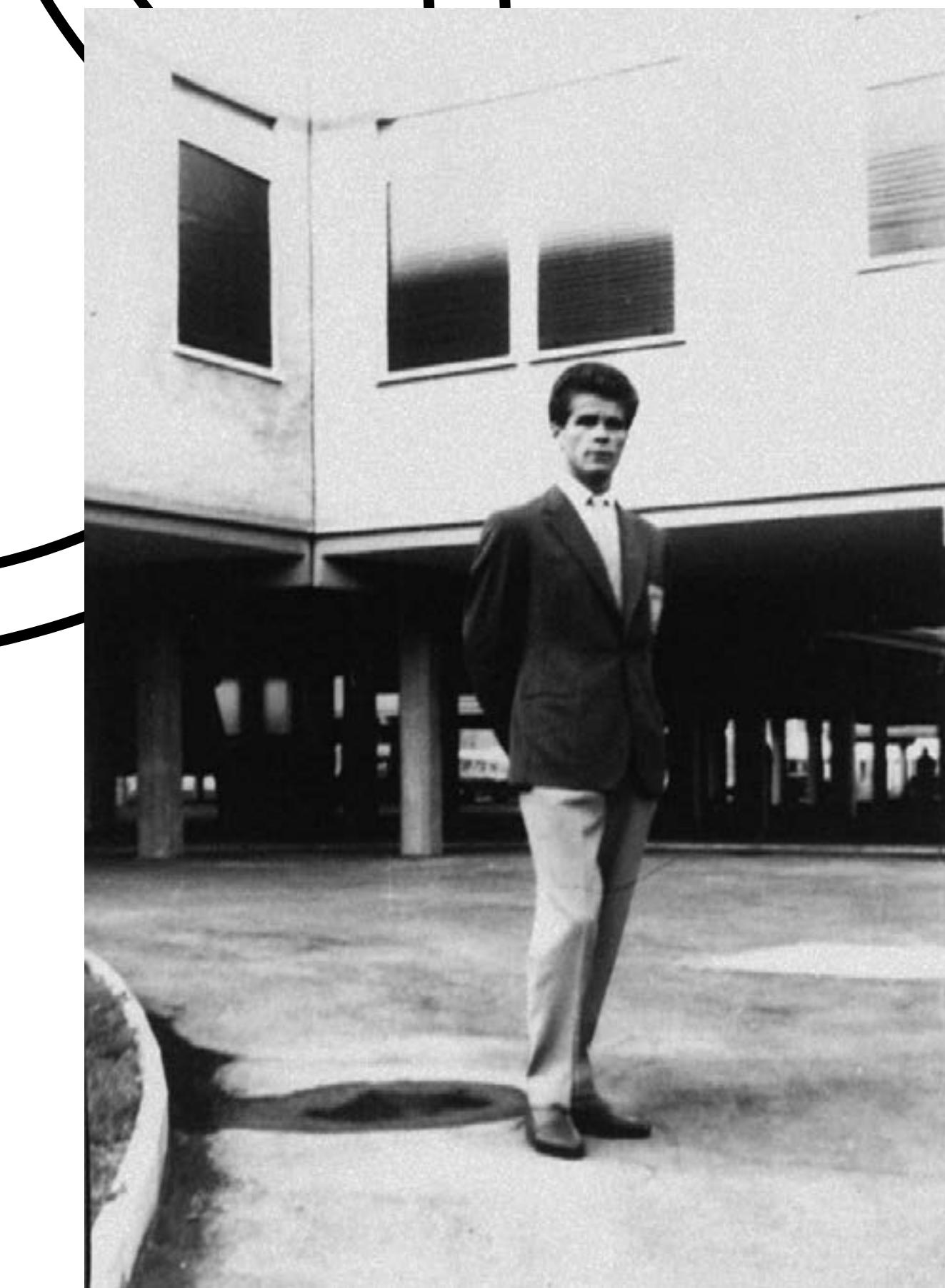
Polska reprezentacja
w hokeju na trawie na
igrzyskach olimpijskich
w Monachium 1972 r.

Bon żywnościowy
uczestników olimpiady
w Monachium 1972 r.

Hokeiści na trawie
z Gniezna jako część
reprezentacji narodowej
przed olimpiadą
w Helsinkach 1952 r.

Gnieźnianin, hokeista
na trawie Kazimierz
Dąbrowski w wiosce
olimpijskiej na
igrzyskach
w Rzymie 1960 r.

SPORTOWA HISTORIA GNIEZNA

W pierwszej połowie XIX w. gnieźnianie nie uprawiali sportu wyyczynowo, traktując go jako rozrywkę i sposób na spędzenie wolnego czasu. Zmianę podejścia zaczęły propagować niemieckie towarzystwa sportowe (w gazecie „Schachzeitung der Berliner Schachgesellschaft” pojawiła się wzmianka o istnieniu w Gnieźnie klubu szachowego w 1839 r.).

W 1845 r., uzyskując zgodę niemieckich urzędników, reaktywuje swoją działalność **Bractwo Strzeleckie** w Gnieźnie. Jego tradycje sięgają w naszym mieście 1615 r., co potwierdza dokument wystawiony przez Zygmunta III Wazę. Na początku działalności członkowie bractwa byli poddawani germanizacyjnej polityce pruskich władz. Mimo to realizowali swoje cele, mając do dyspozycji dom z restauracją i strzelnicą przylegającą do rozległego kompleksu parkowo-rekreacyjnego utworzonego w 1898 r. Okres dwudziestolecia międzywojennego w Gnieźnie stanowił moment szczególnej aktywności bractwa. Odzyskanie niepodległości dawało możliwość wskrzeszenia idei strzeleckich, wzbogacając je o treści patriotyczne. W 1928 r. otwarto nową halę strzelecką. Gnieźnieńskie bractwo kurkowe uwieńczało swą obecnością uroczystości religijne i państwowie, a zachowane dokumenty i fotografie pokazują, że ich działalność cieszyła się zawsze dużą popularnością i renomą. Bractwo zakończyło działalność po wojnie pod naciiskiem władz komunistycznych.

W 1887 r. powstaje w Gnieźnie **Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”** jako oddział polskiej pionierskiej organizacji wychowania fizycznego i sportu. „Sokół” działał aktywnie w czasie zaborów, po odzyskaniu niepodległości i w całym okresie międzywojennym XX w. Towarzystwo propagowało sport, gimnastykę i zdrowy styl życia wśród polskiej młodzieży, popularyzując sporty letnie, zimowe, ale też rozwijanie świadomości narodowej i postaw obywatelskich. W swoich szeregach skupiło kupców, rzemieślników, nauczycieli, studentów. W Gnieźnie jednym z celów towarzystwa, oprócz sportu, była działalność kulturalna. Organizowano wykłady historyczne, wieczorki artystyczne, wystawiano przedstawienia teatralne i opery. Sportowy program obejmował: ćwiczenia gimnastyczne, elementy lekkiej atletyki (biegi, skoki, rzut), tenis stołowy, piłkę nożną i zabawy ruchowe dla kobiet i mężczyzn. Z czasem towarzystwo nabralo charakteru narodowowyzwoleńczego, co pociągnęło za sobą represje.

W 1915 r. powstaje **Klub Sportowy Stella Gniezno** – najstarszy działający nieprzerwanie (oprócz okresu okupacji) klub sportowy nie tylko w Gnieźnie, ale i Wielkopolsce. Powstał z inicjatywy Józefa Michalczaka, Stefana Kunickiego, Stanisława Manickiego. Obejmował swoją opieką następujące sekcje sportowe: piłki nożnej (1915), hokeja na lodzie (1917), lekkoatletyki (1922), sekcji kręglarskiej i strzeleckiej (1923), boksu (1928), tenisa stołowego (1930), hokeja na trawie (1931), sekcji pływackiej (1932). Sportowcy Stelli osiągali sukcesy w zawodach, meczach, turniejach i mitingach, wysuwając KS Stella na czoło miejscowych klubów. Na urządzone przez Stellę zawody przyjeżdżały do Gniezna elita sportowców polskich. W 1945 r. klub liczył przeszło 200 członków czynnych i wspierających. Działające sekcje spełniały przede wszystkim podstawowe funkcje usportowienia młodzieży Gniezna, stwarzając możliwość uczestniczenia w mistrzostwach Polski, Europy, świata, a nawet w igrzyskach olimpijskich. Mimo skromnych warunków dla uprawiania sportu, młodzież chętnie zasilała szeregi sportowców KS Stelli, kontynuując sportowe tradycje do dziś.

Na terenie Gniezna oprócz TG „Sokół” i KS Stella działało wiele mniejszych, często efemerycznych klubów. Warto wymienić najważniejsze z nich: Związek Strzelecki, Motoklub Unia, Kolejowy Klub Sportowy Kolejarz, Związek Sportowy Ogniwo, LZS, Klub Sportowy Sparta czy TKKF. Wśród mniejszych zasłużonych szkolnych i zakładowych klubów należały SKS Chrobry, Związek Sportowy Start, Związek Sportowy Zryw, Klub Sportowy Włókniarz, Związek Sportowy Gwardia. Poza tym działały sekcje i koła sportowe pierwszej drużyny piłki nożnej Lechia. W latach 1945-1959 kluby sportowe z Gniezna zajmowały czółowe miejsca w tabelach i zdobywały medale w mistrzostwach Polski.

Sportowa historia Gniezna to dzieje wielu dyscyplin sportowych, które gnieźnianie uprawiali z sukcesami, zapisując się w historii sportu w Polsce. Na wystawie pokazujemy wybrane dyscypliny, w których gnieźnianie osiągnęli szczególne wyniki. Prezentujemy najważniejszych działaczy i zawodników, zabawne anegdoty i ciekawostki związane ze sportowcami pochodząymi z Gniezna. Praca nad wystawą pokazała, że wiele cennych informacji i pamiątek pozostaje w rękach sportowców i dawnych działaczy sportowych. Konieczne jest łączenie sił w popularyzowaniu tego dziedzictwa wśród współczesnych mieszkańców Gniezna.

AUTORZY WYSTAWY:

MARTA KARALUS-KUSZCZAK
I MAGDA ROBASZKIEWICZ – MPPP w
Gnieźnie, Dział Obsługi Wystaw i Edukacji
ARTUR WARDĘCKI – Klub Przyjaciół MPPP
w Gnieźnie

ZREALIZOWANIE TEJ WYSTAWY BYŁO
MOŻLIWE DZIĘKI WSPÓŁPRACY Z:
ZESPOŁEM PRACOWNIKÓW MPPP W
GNIEŹNIE:

TOMASZEM KĘDZIORĄ, JAKUBEM
MAGRIANEM, MARKIEM PERKIEM,
DARIUSZEM STRYNIAKIEM ORAZ

ROBERTEM ANDRZEJĘWSKIM,
STANISŁAWEM DOLACIŃSKIM,
JACKIEM DROŻDŻEM, DAWIDEM
FRĄCKOWIAKIEM, JANUSZEM
MICHałOWSKIM, HENRYKIEM
MODRZEJĘWSKIM, ANDRZEJEM
MATŁAWSKIM, LESZKIEM
LEPEROWSKIM, JERZYM

IMBIROWICZEM, ROMUALDEM
JASTRZĘBSKIM, STANISŁAWEM
KASPRZYKIEM, ZBIGNIEWEM
KUJAWA, TADEUSZEM NOWAKIEM,
MICHAŁEМ POWAŁOWSKIM, PAWŁEM
RUSZKIEWICZEM, JAROSŁAWEM
TRAPCZYŃSKIM, MARKIEM
SZCZEPANOWSKIM, ARKADIUSZEM

PROJEKTY GRAFICZNE:

YOS STUDIO, POZNAŃ